

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Mea Ahlstedt

Rahanpesun ilmeneminen Suomessa

Rahanpesun torjunta ja valvonta

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Tradenomi

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Opinnäytetyö

Huhtikuu 2019

Tekijä Otsikko	Mea Ahlstedt Rahanpesun ilmeneminen Suomessa. Rahanpesun torjunta ja valvonta
Sivumäärä Aika	42 sivua huhtikuu 2019
Tutkinto	tradenomi
Tutkinto-ohjelma	liiketalous
Suuntautumisvaihtoehto	laskenta ja rahoitus
Ohjaaja	
<p>Rahanpesu on moniulotteinen kansainvälinen ongelma, joka koskettaa monia eri toimijoita. Sillä tarkoitetaan yleisesti rahojen alkuperän häivyttämistä niin, että ne näyttäisivät olevan peräisin laillisista lähteistä. Rahanpesua voidaan tehdä monin erilaisin keinoin, ja se on muuttanut jatkuvasti muotoaan.</p> <p>Tämän tutkimuksen aiheena oli rahanpesu yleensä sekä erityisesti sen ilmeneminen Suomessa. Tutkimuksessa selvitettiin, millaista rahanpesu on nykypäivänä sekä millaisia ilmiöitä on odotettavissa tulevaisuudessa. Yksityiskohtaisemmin tarkasteltiin rahanpesuun liittyvää lainsäädäntöä ja sen muutoksia, rahanpesun torjuntaa ja valvontaa sekä sitä, mikä yhteys korruptiolla on rahanpesuun.</p> <p>Tutkimustyössä käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää, ja lähdeaineisto koostui pääosin monien eri viranomaisten dokumenteista ja tutkimusten tuloksista. Tutkimuksessa käytettiin mahdollisimman uutta tietoa, jotta työn luotettavuus vastaisi nykypäivää.</p> <p>Tutkimuksesta ilmeni, että rahanpesulainsäädäntö on kokenut merkittäviä muutoksia vuoden 2008 jälkeen. Suurimmat lakimuutokset oli laadittu vuosille 2018–2019, ja uusimmat astuivat voimaan 1.1.2019. Suurimmat muutokset koskivat ilmoitusvelvollisia. Rahanpesun torjunnalla ja valvonnalla on suuri merkitys rikollisen toiminnan estämisessä. Torjunnasta vastaa Suomessa Rahanpesun selvittelykeskus yhdessä monien eri toimijoiden kanssa. Ilmoitusvelvollisuus koskee muun muassa pankkeja ja rahoituslaitoksia. Ilmoitusvelvollisten ilmoitukset Rahanpesun selvittelykeskukselle olivat kasvussa. Rikosnimikkeitä Suomessa ovat muun muassa rahanpesu ja törkeä rahanpesu, ja myös rahanpesun yritys on kriminalisoitu. Suomessa rahanpesu ilmeni eri tavalla kuin muualla maailmalla. Se tapahtui tyypillisesti salakuljettamalla tai pilkkomalla isompi summa pienempiin eriin, jotka talletettiin pankkitileille.</p>	
Avainsanat	rahanpesu, talousrikokset, torjunta, valvonta, korruptio

Author Title	Mea Ahlstedt Money Laundering in Finland. Money laundering prevention and surveillance
Number of Pages Date	42 pages April 2019
Degree	Bachelor of Business Administration
Degree Programme	Economics and Business Administration
Specialisation option	Accounting and Finance
Instructor	
<p>Money laundering is a multidimensional international problem that affects many different parties. Money laundering is constantly changing, and this study discusses how money laundering is today and which kind of phenomes can be expected in the future, both in general and in Finland.</p> <p>Qualitive research methods were used in the study. The material consisted of authorities and studies in the field of money laundering. The most up-to-date information was used in the study to ensure reliability. The study focuses on the changes in the money laundering law, prevention and surveillance of money laundering and the connection between corruption and money laundering.</p> <p>Money laundering legislation has undergone significant changes since 2008. The major legislative changes have been made in 2018-2019 and the latest have come into effect on 1 January 2019. Anti-money laundering and surveillance are in important role in preventing criminal activity. The Financial Intelligence Unit (FIU) is responsible in prevention of money laundering with many actors in Finland. The obligation to report applies for example to banks and financial institutions. The reports to FIU increased. Money laundering and felony money laundering are some of the crime offences in Finland. Money laundering occurred in Finland differently from elsewhere in the world. Money laundering was typically done by smuggling or splitting a larger amount into smaller items, which was deposited in bank accounts. Money laundering penalty scale starts with fines to imprisonment for couple of year. It is also punishable to attempt it.</p> <p>Money laundering affects the role of many different parties such as reliability of banks, but above all the international economy. Without anti-money laundering, economic figures and forecasts would be different.</p>	
Keywords	money laundering, economic crimes, prevention, surveillance, corruption

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen aihe ja ongelma	1
1.2	Työn rajaaminen ja tavoitteet	2
1.3	Tutkimusmenetelmät ja työn eteneminen	3
1.4	Tutkimusaineisto	3
2	Yleisimmät talousrikokset	4
2.1	Kirjanpitorikokset	4
2.2	Verorikokset	4
2.3	Velallisen rikokset	5
2.4	Yrityssalaisuusrikokset	5
2.5	Arvopaperimarkkinarikokset	5
3	Kriminalisoidut rahanpesurikosnimikkeet Suomessa	6
3.1	Rahanpesu	6
3.2	Törkeä rahanpesu	7
3.3	Salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi	7
3.4	Tuottamuksellinen rahanpesu	7
3.5	Rahanpesurikkomus	8
4	Rahanpesu ja sen valvonta käytännössä	8
4.1	Historia ja lakimuutokset	8
4.1.1	Historia	8
4.1.2	Lakimuutokset	9
4.1.3	Viimeaikaisimmat lakimuutokset	10
4.2	Rahanpesun menetelmät	11
4.3	Rahanpesun vaiheet	13
5	Rahanpesu Suomessa	16
5.1	Aluehallintovirasto	16
5.2	Rahanpesun selvittelykeskus	18
5.3	Rahanpesu nykypäivänä	25
6	Rahanpesun valvonta ja torjunta	28
6.1	Ilmoitusvelvollisuus	28
6.2	Ilmoitusvelvolliset	29

6.3	Sisäinen valvonta	29
6.4	Torjunta	32
7	Rahanpesu ja korruptio	33
8	Tutkimuksen tulokset	34
9	Yhteenveto, pohdinta ja tutkimuksen luotettavuus	36
9.1	Johtopäätökset	36
9.2	Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti	38
	Lähteet	40

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aihe ja ongelma

Tässä Metropolia Ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä aion tutkia, miten rahanpesu ilmenee nykypäivänä sekä miten rahanpesua torjutaan ja valvotaan. Työssäni aion myös tutkia rahanpesua Suomessa sekä korruption vaikutusta rahanpesuun. Rahanpesu on kansainvälinen ja ajankohtainen ongelma. Mielestäni rahanpesun monimuotoisuus on aiheena kiinnostava ja mielenkiintoinen. Aihe on minulle tutkijana hyvin läheinen ja henkilökohtainen sekä koskettaa päätyötäni toimihenkilönä, sillä työskentelen finanssikonserni Nordeassa. Minun tulee olla ilmoitusvelvollisena valppaana jokapäiväisessä työssäni rahanpesun torjunnassa ja valvonnassa. Ilmiö elää ajan myötä ja muuttaa muotoaan. Rahanpesu myös koskettaa monia eri toimijoita kuten pankkeja, Keskusrikospoliisia ja Finanssivalvontaa.

Viitekehyksessä käsittelem työni kannalta tärkeitä peruskäsitteitä, jotta itse tutkimuksen ymmärtäminen olisi lukijalle helpompaa. Viitekehys käsittää tässä työssä luvut 2 ja 3. Näissä kappaleissa avataan lukijalle seuraavia kysymyksiä:

- Mitä ovat talousrikokset?
- Mitä rahanpesu on (kriminalisoidut rikosnimikkeet)?
- Mitä rahanpesulainsäädäntö sisältää?

Tutkimusongelmana on rahanpesu nykypäivänä ja erityisesti, miten se ilmenee Suomessa. Opinnäytetyössäni tutkin ja vastaan järjestyksessä seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten rahanpesu ilmenee Suomessa?
- Miten rahanpesulainsäädäntö on muuttunut viime vuosina?
- Miten rahanpesu tapahtuu käytännössä?
- Miten rahanpesua valvotaan ja torjutaan?
- Miten korruptio liittyy rahanpesuun?

1.2 Työn rajaaminen ja tavoitteet

Aiheesta rahanpesu on vuosien varrella tehty monia opinnäytetöitä. Monet tutkimukset on kuitenkin tehty tietyn toimijan kuten vaikka pankin, asiakkaan, tilitoimiston tai kirjanpidon näkökulmasta. Myös lakimuutoksista on tehty paljon erilaisia töitä eri näkökulmista.

Lähellä omaa tutkimustani on viimeksi tehty vuonna 2017 Joni Kosken opinnäytetyö, jonka aiheena on ”Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen” (Koski 2017). Susanna Riihimäki on laatinut vuonna 2013 opinnäytetyön ”Rahanpesuun ja terrorismin rahoittamiseen puuttuminen”. Työssä painottuu asiakkaan tunteminen pankin näkökulmasta ilmoitusvelvollisena. (Riihimäki 2013.) Jenny Smeds on tutkinut vuonna 2013 opinnäytetyössään ”Rahanpesun estäminen ja selvittäminen: työntekijän ilmoitusvelvollisuus” aloilla toimivien työntekijöiden ilmoitusvelvollisuutta, rahanpesun kriminalisointia ja rahanpesuun liittyvää kansainvälistä yhteistyötä (Smeds 2013). Liisa Sallinen on tehnyt vuonna 2012 opinnäytetyön aiheena ”Rahanpesun estäminen”, jossa hän käsittelee rahanpesua yleisesti sekä myös ilmoitusvelvollisuutta ja valvontaviranomaisia (Sallinen 2012).

Täysin tätä työtä vastaavalla tutkimusongelmalla ei ole tehty opinnäytetyötä vähään aikaan. Rahanpesuun on pelkästään lain puolesta tullut paljon lakimuutoksia ja uutta ajankohtaista tietoa juuri viime vuosilta. Rahanpesuun liittyvissä opinnäytetöissä ei ole myöskään aikaisemmin otettu huomioon korruptiota ja rahanpesun vaikutusta talouteen.

Tässä opinnäytetyössä käsiteltävät asiat ovat mielestäni olennaisia rahanpesun kokonaisuuden kannalta. Rajaani työni rahanpesuun yleisellä tasolla sekä tarkastelen, miten sen estäminen ja torjunta tapahtuvat Suomessa lainsäädännön puitteissa. Vaikka tutkin rahanpesua aluksi yleisellä tasolla, tutkimukseni pääpainona pysyy kuitenkin rahanpesu Suomessa.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada selko siitä, miten rahanpesu ilmenee nykypäivänä ottaen huomioon lähivuosina tapahtuneet muutokset rahanpesussa Suomessa ja maailmalla. Tavoitteena on tutkia yleisesti, miten rahanpesu tapahtuu, miten sitä valvotaan ja miten sitä torjutaan. Lisäksi tavoitteenani on tutkia, miten rahanpesu liittyy korruptioon. Tässä työssä on myös viimeisintä tietoa rahanpesun tärkeimmistä lakimuutoksista. Tavoitteena on luoda lukijalle peruskäsitys rahanpesusta yleisellä tasolla sekä kartuttaa aiheesta lisää tietoa itselleni. Tulevaisuuden haaveenani olisi työskennellä rahanpesun estämisen parissa.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja työn eteneminen

Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Opinnäytetyöni on käytännönläheinen ja helposti ymmärrettävissä. Keskeistä työlleni on aineistotriangulaatio, sillä siinä käytetään hyödyksi monia eri aineistoja kuten kirjallisuutta, tilastoja, uutisia, tiedotteita, vuosikertomuksia ja opinnäytetöitä.

Kiinnostuin itse rahanpesusta kesällä 2018, minkä johdosta päätin heti syksynä aloittaa opinnäytetyön suunnittelun. Aluksi suunnittelin työn rajausta sekä tutkimusongelmaan liittyviä kysymyksiä. Pehdyin myös huolellisesti saatavaan lähdeaineistoon ja suunnittelin sen pääpiirteittäin kuntoon. Työn kirjoittaminen alkoi tutkimusongelman ja siihen liittyvien kysymyksien kartoittamisella. Sen jälkeen suunnittelin työn aiheeseen sopivat otsikot sekä viitekehysten. Sitten aloin valmiin lähdeaineiston pohjalta käymään yksitellen läpi sekä haravoimaan aineistoa omaan työhöni. Tutkimusvaiheen sain valmiiksi helmikuussa 2019.

Työn alussa käsittelen yleisellä tasolla yleisimpiä talousrikoksia, rahanpesun rikosnimikkeitä ja rahapesulainsäädäntöä, jotta aihe selvenee lukijalle paremmin. Sen jälkeen syvennyn rahanpesun muotoihin käytännössä sekä siihen, miten rahanpesua tapahtuu ja miten se näkyy Suomessa. Tämän jälkeen jatkan aiheesta rahanpesun valvontaan ja torjuntaan. Viimeinen tutkimukseen liittyvä aihe koskee rahanpesua ja korruptiota. Lopuksi on yhteenveto koko opinnäytetyöstä.

1.4 Tutkimusaineisto

Rahanpesu on aiheena muutoksen alla muun muassa kiristyvien lakimuutosten vuoksi. Tutkimusaineisto on pääasiallisesti teoriapainotteinen. Rahanpesusta tulee jatkuvasti uutta tietoa Poliisilta ja muilta viranomaisilta. Kirjallisuutta ei ole viime vuosina enää merkittävästi julkaistu. Osa tietolähteistä ovat vanhempia, mutta näihin pystyy helposti yhdistelemään uudempaa tietoa. Työssäni korostuvat sähköiset lähteet, sillä niissä uusimmat tiedot tulevat julkaistuksi nopeammin kuin kirjaversiossa. Pidän käyttämäni aineistoa luotettavana, asiakeskeisenä, puolueettomana ja tutkimukseni kannalta hyödyllisenä.

2 Yleisimmät talousrikokset

2.1 Kirjanpitorikokset

Kirjanpitorikokset ovat olennainen osa talousrikoksia. Kirjanpitorikokset voidaan yhdistää myös muihin talousrikoksiin, joita ovat muun muassa verorikokset ja velallisen rikokset. Yritystoiminnassa kirjanpitorikoksilla yritetään yleensä piilottaa yritystoimintaan liittyviä talousrikoksia. Koska yrityksen kirjanpitovelvollisuudesta säädetään kirjanpitolaissa, on jokainen liike- tai ammattitoimintaa harjoittava kirjanpitovelvollinen. Yritys joutuu kirjanpitovelvollisena noudattamaan kirjanpitolakia kirjaamalla liiketapahtumat, laatimaan tilinpäätöksen ja säilyttämään kirjanpitoaineistoa. Kirjanpitoon täytyy merkitä liiketapahtumien menot, tulot, rahoitustapahtumat sekä oikaisu- ja siirtoerät. (Talousrikos/b.)

Kirjanpitorikoksen tekijä voi olla esimerkiksi kirjanpitovelvollinen tai tämän edustaja. Rikoksen tunnusmerkistö täyttyy muun muassa, mikäli kirjanpitovelvollinen laiminlyö liiketapahtumien kirjaamisen tai laatii tilinpäätöksen vastoin säännöksiä. Väärien tai harhaanjohtavien tietojen merkitseminen sekä kirjanpitoaineiston hävittäminen, kätkeminen tai vahingoittaminen ovat kirjanpitorikoksen alaisia toimia. Rikosnimikkeinä ovat kirjanpitorikos, törkeä kirjanpitorikos ja tuottamuksellinen kirjanpitorikos. Kirjanpitorikoksessa rangaistuksena on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. (Talousrikos/b.)

2.2 Verorikokset

Verorikokset ovat myös osa talousrikoksia. Verorikokset liittyvät kiistettyihin tai vältettyihin veroihin, ja niiden edellytyksenä on tekijän tahallisuus. Verorikoksesta tuomittaessa tulee näyttää tekijän tietoisuus teon oikeudenvastaisuudesta ja rikoksen tunnusmerkistökäytännöistä. Teon edellytyksenä on, että veron määräämistä on vältetty tai yritetty välttää, mikä voi näkyä esimerkiksi veron liian alhaisena määräämisestä tai sen jäämisestä kokonaan määräämättä. (Talousrikos/e.)

Rikoslain 29 luvun 1 §:ssä säädetään veropetoksesta. Veropetos voi syntyä, mikäli tekijä antaa viranomaiselle väärää tietoa, salaa veron määräämiseen vaikuttavan seikan, laiminlyö verovelvollisuuden veron välttämistä tarkoituksessa tai muuten menettelee petollisesti koskien verotusta. Myös veropetoksen yritys on rangaistavaa. Veropetoksen menettelytapoja on kolme erilaista, ja rikosnimikkeitä ovat lievä veropetos, veropetos ja törkeä veropetos. Veropetoksen rangaistuksena on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. (Talousrikos/e.)

2.3 Velallisen rikokset

Rikoslain 39 luvussa säädetään velallisen rikoksista, minkä tarkoituksena on suojata velkojien taloudellisia etuja sekä turvata luotonantajien saamisia, mikäli velallinen joutuu taloudelliseen ahdinkoon. Velallisen rikokset yleensä loukkaavat velkojien etuja ja oikeuksia. Tämän tyyppisissä tapauksissa suurin velkoja on verottaja. (Talousrikos/d.)

Rikosnimikkeitä velallisen rikoksista ovat velallisen epärehellisyys, törkeä velallisen epärehellisyys, velallisen petos, törkeä velallisen petos, velallisen vilpillisyys, velallisrikkomus ja velkojan suosinta. Näistä säädetään erikseen rikoslain 39 luvun 1-6 §:ssä. Rangaistuksena on sakkoa tai enintään neljä vuotta vankeutta, riippuen rikoksen menettelytavasta ja törkeydestä. (Talousrikos/d.)

2.4 Yrityssalaisuusrikokset

Yrityssalaisuudet pitävät sisällään liikesalaisuuksia eli tietoja, joita yritys haluaa pitää salassa. Yrityssalaisuudet eivät ole julkista eivätkä yleisesti tunnettua tietoa, ja salassapitovelvollisuus koskee yrityssalaisuustietoja käsitteleviä ihmisiä. Yritykselle liikesalaisuudet ovat tärkeää teknistä tai taloudellista tietoa, jonka vuotaminen voisi aiheuttaa mittavaa vahinkoa. Salassapitosopimukset turvaavat yrityssalaisuuksia, mutta myös lainsäädäntö ohjaa salassapitovelvollisuutta. Yrityssalaisuus on määritelty rikoslain 30 luvun 11 §:ssä ja sen rikkominen rikoslain 30 luvun 5 §:ssä. (Talousrikos/f.)

Yrityssalaisuusrikoksiin liittyviä rikosnimikkeitä ovat yrityssalaisuuden rikkominen, yritysvakoilu ja yrityssalaisuuden väärinkäyttö. Rangaistuksena on sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. (Talousrikos/f.)

2.5 Arvopaperimarkkinarikokset

Arvopaperimarkkinarikoksista säädetään rikoslain 51 luvussa ja tarkoituksena on säilyttää arvopaperimarkkinoiden luotettavuus. Lain tavoitteena on taata tehokkaat ja toimivat pääomamarkkinat. Koska arvopaperimarkkinarikkosäännökset ovat melko uusia rikolaisissa ja säädökset on kirjoitettu avoimiksi, liittyy lain soveltamiseen tulkinnanvaraisuutta. Tämän takia oikeudenkäynnit voivat olla isoja ja monimutkaisia. (Talousrikos/a.)

Arvopaperimarkkinarikoksen rikosnimikkeitä ovat sisäpiiritiedon väärinkäyttö, törkeä sisäpiiritiedon väärinkäyttö, kurssin vääristäminen, törkeä kurssin vääristäminen ja arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos. Rangaistuksena on sakkoa tai enintään neljä vuotta vankeutta, riippuen rikoksen menettelytavasta ja törkeydestä. (Talousrikos/a.)

3 Kriminalisoidut rahanpesurikosnimikkeet Suomessa

3.1 Rahanpesu

Rahanpesussa rikoksella saadun rahan alkuperä pyritään häivyttämään ja siten saamaan se näyttämään lailliselta. Toiminnalla voidaan esimerkiksi peitellä saatua omaisuutta ja myös välttää ulosottoa tai muuta viranomaistoimenpidettä. Järjestäytyneessä rikollisuudessa esiintyy usein rahanpesua, ja sitä näkyy myös kansainvälisessä rikollisuudessa. Rahanpesu on kriminalisoitu Suomessa vuonna 1994. Rangaistuksen kovuus määrittyy eri tavoin sen mukaan, onko tekijä ollut mukana alkurikoksen teossa vai rahanpesussa. Alkurikos voi olla mitä vain mutta pääasia on, että siitä on koitunut rikosentekijälle taloudellista hyötyä. Suomessa suurin osa pestyistä rahoista tulee talousrikollisuudesta, kun taas maailmanlaajuisesti rahojen alkuperä on usein huumausaineista. Menetelmiä, joilla rahanpesua voidaan harjoittaa, on kierrättää varoja pankkien ja muiden rahoituslaitosten kautta, ostaa tai sijoittaa omaisuutta tai hyödyntää pelitoimintaa. (Poliisi.) Rahanpesu on merkittävä taloutta uhkaava riski (Sisäministeriö).

Rahanpesu kriminalisoidaan rikoslain 32 luvun 6 §:ssä. Rahanpesurikoksen tekijöitä ei ole erikseen määritelty ja siten siihen voivat syyllistyä ketkä vain. (Talousrikos/c.) ”Rahanpesurikokseen syyllistyy se, joka ottaa vastaan, käyttää, muuntaa, luovuttaa, siirtää, välittää tai pitää hallussaan omaisuutta, rikoksen tuomaa hyötyä tai näiden tilalle tullutta omaisuutta, peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaa rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset” (Rikoslaki 1889, 32 luku 6 § 1 momentti). ”Rahanpesurikokseen voi myös syyllistyä, mikäli peittää tai häivyttää rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn taikka näiden tilalle tulleen omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin tai siihen kohdistuvat määräämistoimet tai oikeudet taikka avustaa toista tällaisessa peittämisessä tai häivyttämisessä” (Rikoslaki 1889, 32 luku 6 § 2 momentti). Rangaistuksena rahanpesusta on sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Myös rahanpesun yritys on rangaistavaa. (Rikoslaki 1889, 32 luku 6 §.)

3.2 Törkeä rahanpesu

Rahanpesurikkomus muuttuu törkeäksi, mikäli rikoksen kautta hankittu omaisuus on ollut erittäin arvokas tai rikoksessa on käytetty suunnitelmallisuutta (Rikoslaki 1889, 32 luku 7 §). Rangaistuksena törkeästä rahanpesusta on vankeutta neljästä kuukaudesta kuuteen vuoteen. Jotta rikoksesta voidaan tuomita törkeänä rahanpesurikoksena, on teon oltava kokonaisuudessaan törkeä. Törkeän rahanpesun yritys on myös rangaistavaa. (Rikoslaki 1889, 32 luku 7 §.) Yhteiskunta kokee törkeän rahanpesun loukkaavan ja vahingoittavan kansantaloutta, mikä ilmenee rangaistusasteikossa poikkeuksellisen suurena maksimina (Talousrikos/c).

3.3 Salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi

Rikoslain 32 luvun 8 § kriminalisoi salahankkeen törkeän rahanpesun tekemiseksi. Tähän rikokseen syyllistyy henkilö, joka sopii toisen kanssa törkeän rahanpesurikoksen toteuttamisesta, jossa mukana on lahjuksen antamista tai ottamista. Tästä rikoksesta on kyse, jos kohteena on veroon kohdistuva törkeän veropetoksen tai törkeän avustuspetoksen tuottama hyöty tai sen tilalle tullut omaisuus. (Talousrikos/c.)

Tätä rikosnimikettä sovelletaan harvemmin oikeudessa, sillä rahanpesurikoksen tunnusmerkit tulevat jo täyteen aikaisessa vaiheessa. Rangaistuksena on rahanpesun salahankkeesta sakkoa tai enintään vuosi vankeutta. (Talousrikos/c.)

3.4 Tuottamuksellinen rahanpesu

Rikoslain 32 luvun 9 § kriminalisoi tuottamuksellisen rahanpesun. Rikokseen voi syyllistyä tekijä, joka huolimattomuudestaan ryhtyy rahanpesuun. Tuottamuksellisesta rahanpesusta henkilö voidaan tuomita, mikäli näyttöä ei löydy riittävästi todentamaan, että rahanpesijä olisi tietoisesti yrittänyt salata varojen alkuperää. Edellytyksenä tähän rikokseen on kuitenkin se, että rahanpesijän toiminta on ollut törkeän huolimaton eikä tahallisuutta ole voitu todistaa. (Talousrikos/c.) Törkeäksi huolimattomuudeksi voidaan katsoa esimerkiksi piittaamattomuus tai laiskuus (Keskusrikospoliisi 2012, 4).

Törkeä huolimattomuus voidaan todeta esimerkiksi tilanteessa, jossa henkilö olisi voinut huomata rahoja käsitellessään niiden tulleen epäilyttävistä lähteistä (Talousrikos/c). Tuottamuksellinen huolimattomuus ei kuitenkaan täyty tilanteessa, jossa ilmoitusvelvollinen toteuttaa rahanpesijän epäilyttävät toiminnot, jotta viranomaisella saisi tiedon tästä.

(Keskusrikospoliisi 2012, 4). Rangaistusasteikko on tuottamuksellisessa rahanpesussa melko ankara, kun otetaan huomioon, että teosta puuttuu kokonaan tahallisuus. Rikoksesta voi saada sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta (Talousrikos/c).

3.5 Rahanpesurikkomus

Rahanpesurikkomusta voidaan pitää lievempänä rikosasteena itse rahanpesusta. Rahanpesurikkomus kriminalisoidaan rikoslain 32 luvun 10 § mukaan. Tekijä voi syyllistyä tähän rikokseen, mikäli omaisuuden arvo tai muut rikokseen liittyvät kohdat ovat kokonaisuudessaan tuomittaessa vähäisiä. Tämä olettaen, että henkilöä on syytetty alun perin rahanpesusta tai tuottamuksellisesta rahanpesusta. Rahanpesurikkomuksen rangaistus on sakkoa. (Talousrikos/c.) Rahanpesurikkomus voi juontaa muun muassa tarkoituksellisesta tai tuottamuksellisesta rahanpesusta, jolloin teko on johtunut törkeästä huolimattomuudesta (Jukarainen & Muttilainen 2015, 19).

4 Rahanpesu ja sen valvonta käytännössä

4.1 Historia ja lakimuutokset

4.1.1 Historia

Rahanpesuun on herätty EU:ssa 1990-luvulla kunnolla, kun huumerikollisuus lähti kovaan nousuun. Tästä tulleita varoja haluttiin selvittää tarkemmin ja puuttua rikollisiin keinoihin saatuihin rahoihin. Tämän jälkeen korostettiin pankkien sekä raha- ja luottolaitosten velvollisuutta tuntea ja tunnistaa asiakkaansa ja heidän maksuliikenteensä sekä säilyttää asiakkuuteen liittyviä tietoja vähintään viisi vuotta sen lakkaamisesta. Ilmoitusvelvollisuus epäilyttävistä liiketoimista alkoi myös tuolloin. Huumerahat eivät olleet ainoat varat, joiden alkuperää pyrittiin häivyttämään rahanpesulla. Rahanpesun paljastamista pidetään edelleen tehokkaimpana keinona järjestäytyneen rikollisuuden torjumisessa. Rahanpesu vaatii nykyään entistä kansanvälisempää yhteistyötä pankkien, poliisien ja tulliviranomaisten välillä. Rahanpesu liittyy globaalissa maailmassa yhä enemmän kansainväliseen kauppaan, joten tulliviranomaisten mukanaolo rahanpesun torjunnassa on tärkeää. (Kananen 2009, 33.)

Yleisin ja perinteisin rahanpesun muoto on rahan salakuljetus. Salakuljetus tapahtuu usein seteleinä, shekkeinä, arvopapereina ja velkakirjoina. Koska suuret määrät seteleitä painavat paljon, aiheuttaa se salakuljettajalle vaikeuksia. Lisäksi käteisen rahan kuljetus maasta toiseen EU-alueella vaatii ilmoituksen tullille, jos käteistä on yli 10 000 euroa. (Kananen 2009, 33.)

4.1.2 Lakimuutokset

Euroopan keskuspankki EKP antoi jo vuonna 2006 lehdistötiedotteen, jonka mukaan 500 euron setelin tuotanto ja liikkeellelasku lopetetaan loppuvuodesta 2018. Uuteen Europa-setelisarjaan ei enää paineta 500 euron seteleitä. Tällä toimella halutaan kitkeä entistä paremmin laittomat toimet, joiden mukana 500 euron setelit liikkuvat hyvin paljon. Suuren setelin arvon ansiosta oli helpompi kantaa pienessä tilassa suuria summia tai varastoida varallisuutta. (Euroopan Keskuspankki 2016.)

Kun vuonna 2005 EU:n kolmas rahanpesudirektiivi astui voimaan, oli sen tarkoituksena tehostaa ennestään rahanpesun torjuntaa. Se velvoitti esimerkiksi pankkeja ja rahoituslaitoksia tarkkailemaan sekä ilmoittamaan epäilyttävistä liiketoimista tehokkaammin. Voidaan katsoa taustalla olevan ajatuksena myös se, että jäsenmaat suhtautuisivat itse tiukemmin talousrikoksiin esimerkiksi kriminalisoimalla rahanpesun. Tavoitteena oli myös tuoda korkean riskin Hedge-rahastot valvottavaksi. Hedge-rahasto on monimuotoinen riskialtis vipurahasto, jota voidaan muun muassa ylläpitää veroparatiiseista, joissa sääntely on heikkoa. Aikaisemmin pankeille asetetut säädökset vaihtelivat maittain, Suomessa tilanne on ollut melko hyvä, mutta esimerkiksi Latviassa valvonta on ollut olematonta. Yhdysvaltojen hallinnon tekemän raportin mukaan korkean riskin rahanpesumaita EU:ssa ovat Itävalta, Ranska, Saksa, Kreikka, Latvia, Luxemburg, Alankomaat, Espanja ja Britannia. Näiden maiden kautta on ollut helpompaa pestä rahaa ja se siirtää se muualle. (Ylönen 2008, 100–102.)

Rahanpesulakia on muutettu merkittävästi 1.8.2008, jolloin laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä kumosi lain rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä (Keskusrikospoliisi 2012, 5). Vuonna 2017 heinäkuussa rahanpesulakia muutettiin jälleen ilmoitusvelvollisille tiukemmiksi. Tarkoituksena on ohjata ilmoitusvelvollisia tunnistamaan ja arvioimaan omaa toimintaansa rahanpesun riskien vähentämiseksi (Aluehallintovirasto 2017.)

4.1.3 Viimeaikaisimmat lakimuutokset

Tehtyjä muutoksia ja ohjeistuksia rahanpesun määräyksiin vanhimmasta uusimpaan vuosina 2008–2019:

- Rahanpesulakia on muutettu vuonna 2008, jolloin lain soveltamisalaa laajennettiin ja ilmoitusvelvollisia lisättiin. Tällaisia ilmoitusvelvollisia, joita uusi laki koski, olivat sellaiset liike- ja ammattitoimintaa harjoittavat, joille maksu suoritetaan käteisenä joko yhtenä tai useana suorituksena, joiden arvo on vähintään 15 000 euroa. Laissa annettiin myös oikeus Rahanpesun selvittelykeskukselle jäädyttää liiketoimi viiden arkipäivän ajaksi. (Ranta-aho 2013.)
- Toukokuussa 2012 rikoslakiin tuli muutos törkeään rahanpesuun. Muutos koski sitä kohtaa, jossa jo alkurikoksen tekijää voidaan rangaista törkeästä rahanpesusta, jos sen tunnusmerkistöt täyttyvät. (Ranta-aho 2013.)
- Riskiarvion tekeminen tuli pakolliseksi EU-maille vuonna 2017 ja tähän liittyvän asetuksen ohjeiden noudattaminen on alkanut 26.6.2018. (Finanssivalvonta.)
- Maksun tiedot -asetuksen soveltaminen on astunut voimaan 26.6.2017. Tässä on kyseessä asetus, joka edellyttää toimijoilta ilmoitusta Finanssivalvonnalle, mikäli maksujen tiedoissa on puutteita. (Finanssivalvonta.)
- Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskeva sääntely. Muutoksia on tullut rahanpesuun ja muihin liitännäisiin lakeihin 5.6.2018. Ensimmäiset uudistukset tapahtuivat 3.7.2018. (Finanssivalvonta.)
- Tosiasiallisia edunsaajia koskeva rekisteri, jota uusi rahanpesulaki edellyttää kaikki yhtiöt, yhdistykset, uskonnolliset yhdyskunnat ja säätiöt ylläpitämään tietoja. Edunsaajalla tarkoitetaan esimerkiksi osakasta, joka käyttää määräysvaltaa osakkeiden määrän perusteella. Ylläpitovelvollisuus alkoi 1.1.2019. (Aalto 2017, 41.)

- Rahanpesulain soveltamisalan laajentaminen 1.1.2019 alkaen, mikä koskee muun muassa toimilupavalvottavaa vastaavaan ulkomaalaiseen yhteisöön, mikäli se tarjoaa Suomessa palveluja edustajan välityksellä ilman että perustetaan sivuliikettä. Veroneuvontaa tarjoavat ammattitoimijat, virtuaalivaluuttoja välittävät toimijat, taide-esineiden myyjät ja välittäjät sekä vapaasataman kautta myyvät, välittävät tai säilyttävät, jos maksusuoritus on vähintään kokonaisuudessaan tai pienenä suorituksena 10 000 euroa. (Lexia 2018.)
- Poliittisesti vaikutusvaltaisten henkilöiden käsite laajenee 1.1.2019 alkaen kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen merkittäviin julkisiin tehtäviin. (Lexia 2018.)
- Ehdotetaan myös 1.1.2019 alkaen, että asiakkaan tuntemista koskevissa säädöksissä sähköisen rahan tallennettavan määrän enimmäisrajaa lasketaan 150 euroon (ennen 250 euroa ja 500 euroa) ja käteisen lunastuksen sähköisestä tietovälineestä 50 euroon (ennen 100 euroa). Halutaan myös täsmentää asiakkaan tehostetun tuntemisen säädöstä Euroopan talousalueen ulkopuolisiin valtioihin. (Lexia 2018.)

4.2 Rahanpesun menetelmät

Pankkien näkökulmasta rahanpesun torjunta voidaan helposti nähdä ongelmana, kustannuksena ja ylimääräisenä vaivana. Sahavirta (2008, 44) toteaa rahanpesua käsittelevässä väitöskirjassaan, että ”rahallisten kiinnostus rahanpesemisen ennaltaehkäisyyn perustuukin lähinnä huoleen niiden toimintaa kohtaan tunnetun yleisen luottamuksen vähenemisestä. – Muutoin rahanpeseminen ei ilmeisesti ole taloudellinen uhka rahoituslaitoksille, koska rahanpesijä yleensä tuo varoja pankkiin vaatimatta niille parasta mahdollista tuottoa.” Yhtiöt ovat pahimmissa tapauksessa jopa valmiita uhraamaan rehellisyytensä, jotta liikevoitot ja tehokkuus pysyvät korkeina. Eri maiden omat säädökset muodostavat globaalin ongelman, jonka seurauksena esimerkiksi Venäjältä veronkierron avulla saatuja varoja siirretään Suomeen. Suomen rahanpesulainsäädäntö voi katsoa tässä tilanteessa, että siirretyt varat ovat täysin laillisia. (Ylönen 2008, 104–105.)

Tyypillistä rahanpesussa on se, että pesty raha muuttuu nopeasti muotoaan. Uutta omaisuutta ostetaan pestyillä rahoilla (Keskusrikospoliisi 2012, 4). Yleensä rikoksella hankittu omaisuus voi liittyä kohdistua rahanpesuun esimerkiksi niin että rikoksen kohteena on ollut varastettu kulkuväline tai veropetoksen kautta saavutettu hyöty (Aluehallintovirasto

2018a). Rahanpesuun yleensä tyypillisesti liittyy myös laitonta asekauppaa, salakuljettusta ja järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa kuten huumekauppaa ja prostituutorinkejä. Tietyt toiminnot kuten kiinnittäminen, sisäpiirikauppa, lahjonta ja tietokonepetosjärjestelmät voivat tuottaa suuria voittoja, jotka saattavat houkutella rahanpesuun varojen laillistamiseksi. Yleensä rahanpesua harjoittavat tahot pyrkivät harhauttamaan viranomaisten huomiota taustalla tapahtuvaan toimintaan. Tämä tapahtuu esimerkiksi peittämällä jäljet ja lähteet, muuttamalla lomakkeita tai siirtelemällä varoja paikkoihin, missä ne eivät todennäköisesti herätä huomiota. Rahanpesu tapahtuu usein talous- ja rahoitustilastojen tavanomaisen alueen ulkopuolella. (FATF.) Huonossa ja heikossa taloustilanteessa myös rahoittajat voivat osallistua rahanpesuun. Rahoittajat lainaavat rikollisille rahaa korkealla korolla, minkä jälkeen lainasta saadut vakuudet päätyvät rahanpesuun. Rahoittajat voivat myös hyväksikäyttää taloudellisessa ahdingossa olevia, luottotietonsa menettäneitä tai ulosotossa olevia, jotka eivät muuten saa lainaa laillisin keinoin. Yleensä tämän tyyliin tapauksiin liittyy koronkiskontaa tai kiristystä. Rahoittajat voivat olla saaneet omaisuutta myös laillisin keinoin, joten torjunnan kannalta on ongelmallista selvittää laittomien varojen lähteet. Kuitenkin laittomissa luotonannoissa on tyypillisesti mukana käteinen raha, koska sitä on helpompi liikuttaa. Rahojen arvo, mikä näissä tapauksissa liikkuu, on useita kymmeniä tuhansia euroja. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 38–39.)

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) huumausaineiden ja rikosten torjuntaa tekevä toimisto (UNODC) teki tutkimuksen huumausainekaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden aiheuttamien laittomien varojen suuruuden määrittämiseksi. Tutkimus selvitti, missä suhteessa nämä varat pestään. Raportin arvion mukaan, vuonna 2009 rikollisesti saadut tuotot olivat noin 3,6 % maailman bruttokansantuotteesta, josta 2,7 % eli 1,6 biljoonaa dollaria oli pestyä rahaa. Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) teki vuonna 1998 laajan tutkimuksen, jonka mukaan rahanpesun kokonaismäärä maailmassa voisi olla 2–5 % maailman bruttokansantuotteesta. Nämä antavat vain arvioita, sillä rahanpesun laittoman luonteen takia tarkkoja tilastoja ei ole mahdollista saada sen laajuudesta. (FATF.)

Maailmanlaajuisesti nykytrendit, jotka korostuvat rahanpesussa, ovat ihmiskaupasta saadut varat. Ihmiskaupasta saadut tuotot ovat vuodesta 2011 kasvaneet 32 miljardista USD:sta vuoteen 2018 yli 150 miljardiin USD:iin. Toinen kasvanut trendi on ollut ns. ”ammattimainen” rahanpesu, joka kolmantena osapuolena on mukana avustamassa rahanpesussa. Tästä yleensä maksetaan palkkio tai komissio ammatilliselle rahanpesijälle. ”Ammattimainen” rahanpesijä on harvoin mukana alkurikoksessa, vaan tarkoituksena on vain hyödyntää ammatillisen rahanpesijän palveluksia, jotta rahat saataisiin näyttämään

lailliselta. Kuviossa 1 on havainnollistettu tyypillinen tapahtumaketju ja ammatillisen rahanpesun eri vaiheet. Kolmas trendi virtuaalivaluuttoihin ja krypto-omaisuuteen perustuvat uhat, jotka liittyvät rahanpesuun. Virtuaalivaluutat ovat yleistymässä koko ajan ja niiden eri muodot ja monimutkaisuus tuovat haasteita viranomaisille niiden laillisuudessa. (FATF 2018, 30–32.) Nopealiikkeisessä tietoliikenneverkkoympäristössä sähköisten varojen alkuperän laillisuuden selvittäminen on nykyään entistäkin haasteellisempaa. Hankalaksi selvittelyn tekee myös rahavirtojen laillisuus, sillä virtuaalivaluuttojen kanssa toimijat voivat esiintyä anonyymisti. (Oikeusministeriö 2017, 68.)

4.3 Rahanpesun vaiheet

Rahanpesu voidaan jakaa karkeasti kolmeen eri vaiheeseen: alkuvaihe – sijoitteluvaihe (placement), toinen vaihe – kerrosvaihe (layering) ja kolmas vaihe – integraatio (integration) (FATF). Kuviossa 1 on havainnollistettu ammatillisen rahanpesun vaiheet.

Kuvio 1. Ammatillisen rahanpesun vaiheet (FATF 2018).

Alkuvaiheessa eli sijoitteluvaiheessa rahanpesijä tuo laittomasti saadut voitot rahoitusjärjestelmään, kuten kuvion 1 vaiheessa Stage 1, jossa rahanpesijä on saanut kerättyä varat itselleen. Tämä voi tapahtua esimerkiksi jakamalla yksi suuri summa käteistä moniksi pienemmiksi vähemmän näkyviksi summiksi. Nämä pienet summat voidaan tallettaa esimerkiksi suoraan pankkitilille tai ostaa useita rahainstrumentteja kuten sekkejä tai maksুমääräyksiä. Nämä kerätään sen jälkeen ja talletetaan tilille toisessa paikassa. (FATF.) Ensimmäinen vaihe on kiinnijäämisen kannalta riskiltään suurin. Muita tyypillisiä menetelmiä rahan sijoittamiseen ovat muun muassa käteisellä pelaaminen, lainan tai luottokorttiososten maksaminen, valuutan ostaminen (valuutan vaihto), kuittikauppa (tositteiden laadinta epätodellisesta kaupankäynnistä), palkanmaksu pimeästi (harmaa talous) tai sijoittaminen hyödykkeisiin, joiden kiinteää arvoa on vaikea määrittellä kuten taide. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 18.) Suurten summien uittaminen yhdellä kertaa rahoitusjärjestelmään on lähes mahdotonta, sillä pankeilla on velvollisuus selvittää asiakkaan henkilöllisyys ja tietyn rajan ylittävistä talletuksista varojen alkuperä. Tyypillisiä laittoman rahan sijoittajia pankkijärjestelmään ovat erilaiset yritysmuodot, jotka käsittelevät paljon käteistä rahaa ilman kuittia. Raha on pääsääntöisesti saatu suurelta yleisöltä, ja tällaisia yrityksiä ovat esimerkiksi ravintolat, pesulat ja parturit. Näihin rahavirtoihin voidaan ujuttaa pieniä määriä laittomia varoja. Tämä menetelmä on tosin hidas ja työläs. Länsimaissa on tyypillistä, että rahat pitää saada verottajan ulottumattomiin kirjanpidossa. (Kananen 2009, 34.)

Varojen päästyä rahoitusjärjestelmään alkaa toinen vaihe eli kerrosvaihe. Tässä vaiheessa rahanpesijä aloittaa rahansiirrot mahdollisimman kauas pois varojen lähteestä. Kuviossa 1 tämä on Stage 2, jossa varat voidaan sijoittaa muualle, esimerkiksi käteinen sijoitetaan tileille tai ”muuleja” hyväksikäyttäen muunnetaan virtuaalivaluutoiksi. Varat voidaan ohjata esimerkiksi sijoitusinstrumenttien ostoon ja myyntiin, mutta rahanpesijä voi ohjata varoja useiden eri pankkien tilien kautta ympäri maailmaa. Hajautettujen tilien käyttö rahanpesussa on yleistä etenkin sellaisilla lainkäyttöalueilla, jotka eivät tee yhteistyötä rahanpesun vastaisen torjunnan yhteydessä. Muissa tapauksissa rahanpesijä voi myös peittää jäljet siirroista sillä, että maksaa tavaroista tai palveluista, mikä mahdollisesti antaa laillisen ulkonäön varoille. (FATF.) Toisessa vaiheessa rahaa voidaan myös kierrättää veroparatiisivaltioiden tai tiukempaa pankkisalaisuutta harjoittavien maiden, peiteyhtiöiden tai bulvaaneina toimivien henkilöiden välillä (Jukarainen & Muttilainen 2015, 18.) Bulvaaneiksi ryhtyvät herkästi maksuvaikeuksissa olevat nuoret, sillä heikko taloustilanne ajaa heidät osallistumaan rahanpesuun pientäkin korvausta vastaan (Ju-

karainen & Muttilainen 2015, 38.) Häivyttämistä voidaan harjoittaa myös siten, että tili-
muotoja muutetaan, pilkotaan ja uudelleen koostetaan siirrettäviä summia tai muutetaan
varojen valuuttaa. Toinen tapa on hankkia ja myydä arvoesineitä, kuten timantteja, kiin-
teistöjä, veneitä tai taidetta. Vaikka kansainvälisen rahanpesun torjuntajärjestelmän pi-
täisi pystyä lain vaatimalla tavalla selvittämään tapahtuneet tilisiirrot ja kaupat, kuitenkin
tapahtumien välillä ketjun purkaminen on työlästä ja raskasta. (Kananen 2009, 35.)

Mikäli rahanpesun ensimmäinen ja toinen vaihe onnistuu, siirtää rahanpesijä varat kol-
manteen vaiheeseen eli integraatioon. Integraatiolla tarkoitetaan tässä yhteydessä raho-
jen palauttamista lailliseen talouteen ja kiertokulkuun. Kuviossa 1 on Stage 3, jossa varat
palautetaan kiertokulkuun esimerkiksi ostamalla kiinteistöjä, luksustuotteita ja yrityksiä.
Tämän jälkeen varat edellä mainituista kohteista voidaan esimerkiksi myydä ja muuttaa
käteiseksi tai siirtää normaalille pankkitilille. Rahanpesijä voi myös halutessaan sijoittaa
varat esimerkiksi kiinteistöihin, luksustavariin tai yrityksiin. (FATF.) Toinen tapa toteut-
taa viimeinen vaihe on esimerkiksi laskuttaa kahdesti ulkomaankaupassa eli toisin sa-
noen vääristää tuonnin ja viennin arvoa. Kun varallisuus on jaettuna moneen eri kohtee-
seen kuten käteiseen, lainan maksuun, palkkioihin tai kaupankäynnistä saatuihin varoi-
hin, ne eivät herätä enää samalla tavalla viranomaisten huomiota. (Jukarainen & Mutti-
lainen 2015, 18.) Rahan sijoittaminen johonkin kiinteään omaisuuteen takaa rahan säi-
lymisen. Investoinnin laittomuuden osoittaminen voi olla vaikeaa, mikäli rahojen alkupe-
rää ei voida osoittaa likaiseksi. Laitonta rahaa voidaan houkuttaa maihin, joissa luvataan
tallettajille suojaa ja nimettömyys. Toiminta perustuu siihen, että rahat eivät jää tällaisiin
maihin vaan toimivat niin sanotusti vain palveluntarjoajina, jotka perivät esimerkiksi tilin-
hoitomaksuja. Näitä kutsutaan Offshore-maiksi, joita ovat muun muassa Bahrain,
Caymansaaret, Bahama, Antillit ja Panama. Jos yrityksiä tai tilejä on tarpeeksi paljon,
syntyy pienistä puroista suuri joki, jossa liiketoiminta on todella tuottoisaa. Tätä voi ver-
rata veroparatiisimaihin, joissa voidaan avata pöytälaatikkoyritys vuosimaksua vastaan.
(Kananen 2009, 35.)

5 Rahanpesu Suomessa

Rahanpesussa rikoksentehtäjälle on tärkeää saada mahdollisimman nopeasti rikoksen avulla saadut rahat taloudelliseen kiertoon, jotta rahojen alkuperä näyttäisi lailliselta. Yksityiset elinkeinonharjoittajat joutuvat yleensä rahanpesussa hyväksikäytetyiksi. (Poliisi.) Ensimmäiseksi kuvitellaan järjestäytyneen rikollisuuden toimijoiksi motoristijengejä, vaikka Euroopassa tehdyn tutkimuksen mukaan, Suomessa järjestäytyneen rikollisuuden tekemät rikokset eivät ole peräisin heiltä (Jukarainen & Muttilainen 2015, 39).

5.1 Aluehallintovirasto

Suomessa rahanpesulain ja sen nojalla säädettyjen säännösten noudattamista valvoo valtakunnallisesti Etelä-Suomen aluehallintovirasto (AVI). Rahanpesulaissa säädetään erikseen ilmoitusvelvollisuudesta, joka koskee tietyillä aloilla toimivia elinkeinonharjoittajia. Ilmoitusvelvollisten tulee paitsi tietää ja tuntea asiakkaansa sekä heidän liiketoimensa myös seurata asiakkaiden toimintaa ja tehdä selvityspyyntö epäilyttävistä liiketoiminnasta Keskusrikospoliisin rahanpesun selvittelykeskukselle. (Aluehallintovirasto 2018a.)

Epäilyttävällä liiketoimella (suspicious transaction) tarkoitetaan liiketoimea, joka poikkeaa normaalista asiakkaan toiminnasta, kun otetaan huomioon sen suuruus, rakenne, asiakkaan koko tai toimipaikka. Ilmoittajan ei tarvitse tuntea rikoslakia tai arvioida, onko kyseessä mahdollisesti rikos. Ilmoitus ei ole myöskään tekemisissä rikosilmoituksen kanssa. Ennen kuin rahanpesulaki muuttui vuonna 2018, ilmoituksesta epäilyttävästä liiketoimesta käytettiin nimeä ”syy epäillä varojen laillista alkuperää”. Kaikille ilmoitusvelvollisille käsite ”ilmoitus epäilyttävästä liiketoimesta” ei välttämättä sovi, vaan esimerkiksi lakipalveluissa ja kiinteistövälityksessä voidaan puhua ”asiakkaan epäilyttävästä toimeksiannosta”. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 20.)

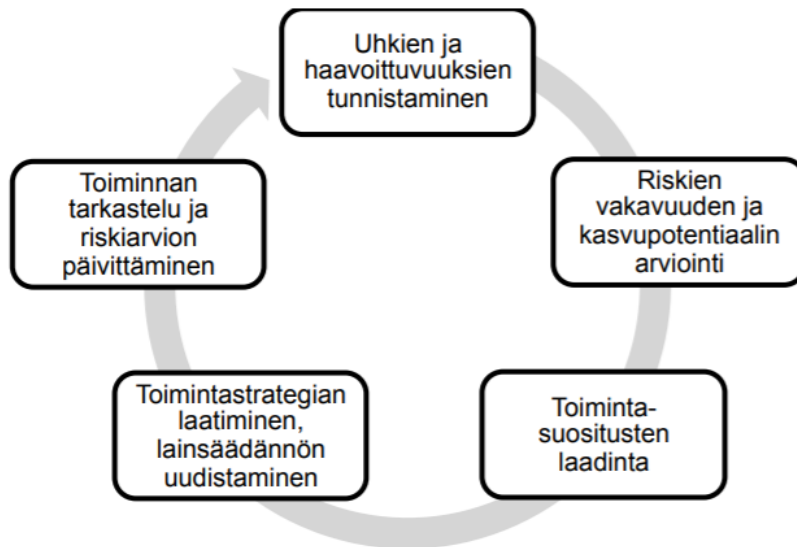
Ilmoitusvelvollisten on myös tärkeää ymmärtää rahanpesulain veloitteet niin, että ne osataan käytännössä. Aluehallintovirasto valvoo edellä mainittujen asioiden toteutumista ilmoitusvelvollisilta. AVI painottaa työssään ilmoitusvelvollisten lakivelvoitteiden tietoisuudesta, jotka laki määrittää. Valvonnassa täten korostuu erityisesti ohjeistus ja tiedottaminen. Tarpeen tullen AVI voi lähettää ilmoitusvelvollisille selvityspyyntöjä tai tehdä suoraan tarkastuksia ilmoitusvelvollisten tiloihin ja siten selvittää, noudatetaanko lain veloitteita. Mikäli aluehallintovirasto tarvitsee valvonnan nimissä tarpeellisia tietoja, eivät

salassapitosäännökset ole etusijalla. Jos ilmoitusvelvollinen huomaa jotain, mikä saattaisi liittyä rahanpesuun tai sen yritykseen, on ilmoitusvelvollisen tehtävä ilmoitus epäilyttävistä liiketoimista viipymättä Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskukselle pääsääntöisesti sähköisesti. (Aluehallintovirasto 2018.)

Rahanpesulain muuttumisen myötä vuonna 2017 korostettiin rahanpesun torjunnassa riskiperusteisuutta. Riskiperusteisuuden myötä rahanpesun torjunta ylittää kansalliset rajat ilmoitusvelvollisten tasolla. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmoitusvelvolliset pystyvät tunnistamaan, arvioimaan ja ymmärtämään rahanpesuun liittyviä riskejä, joille he altistuvat omassa toiminnassaan. Ilmoitusvelvollisten tulee lain puitteissa pystyä estämään tunnistetut riskit. Riskiarvion ilmoitusvelvollinen tekee itse omasta toiminnastaan. Uuden lain edellytyksenä on ilmoitusvelvollisen tekemä riskiarvio rahanpesuun liittyvien riskien tunnistamisesta ja arvioimisesta. Riskiarvion tuli olla tehtynä viimeistään 31.12.2017. (Aluehallintovirasto 2018b.)

Riskiarviota tulee myös päivittää säännöllisin väliajoin. Mikäli riskiarvioon tulee muutoksia, se tulee toimittaa toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle pyynnöstä. Riskiarvio auttaa ilmoitusvelvollisia ymmärtämään, miksi heidän toimintansa on osa rahanpesulainsäädäntöä. Se myös auttaa ilmoitusvelvollisia mukauttamaan toimintaperiaatteita, menettelytapoja ja valvontaa niin kuin laki velvoittaa. Koska alalla on erilaisia toimijoita, jotka kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin, tulee riskiarvio suhteuttaa riskin suuruuteen. Menettelytapojen tulee kohdata riskiin nähden oikein. (Aluehallintovirasto 2018b.)

Kuviossa 2 Jukarainen ja Muttilainen ovat havainnollistaneet rahanpesun kansallisen riskiarvioprosessin pääpiirteittäin. Riskiarvioprosessi alkaa uhkien ja haavoittuvuuksien tunnistamisesta. Sen jälkeen arvioidaan riskien vakavuus ja niiden kasvupotentiaali. Toimintasuositusten laadinta tehdään kolmannessa vaiheessa. Toiseksi viimeisessä vaiheessa laaditaan toimintastrategia sekä uudistetaan lainsäädäntöä. Prosessin viimeinen vaihe koskee toiminnan tarkastelua ja riskiarvion mahdollista päivittämistä. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 13.)

Kuvio 2. Rahanpesun kansallinen riskiarvioprosessi pääpiirteittäin (Jukarainen & Muttilainen 2015, 13).

5.2 Rahanpesun selvittelykeskus

Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomuksen vuodelta 2016 mukaan rahanpesuilmoitusten määrä oli laskussa vuoteen 2015 verrattuna 17 %. Pankkien osuus ilmoituksista oli selvästi lisääntynyt. Vaikka pankkien tekemät ilmoitukset antavatkin ilmoituksista eniten informaatiota, sitovat ne eniten myös selvittelykeskuksen resursseja. Selvittelykeskus on tehnyt vuonna 2016 enemmän liiketoimien keskeytyksiä ts. jäädytyksiä kuin koskaan ennen, yhteensä 42 kappaletta. Vuonna 2015 oli tullut voimaan muutos rahanpesulakiin koskien tiedonluovuttamista rahanpesusta. Tämä mahdollisti sen, että jo esirikos pystyttiin estämään, paljastamaan ja selvittämään helpommin. Suurempi osa tiedonluovutuksista koski rikosten estämistä tai paljastamista kuin valmiiksi aloitettua esitutkintaa rahanpesusta. Selvittelykeskus pyrkii myös ennakoimaan tulevaa. Uudet maksuvälineet ja maksutapojen muutokset tuovat uusia rahanpesuun liit-

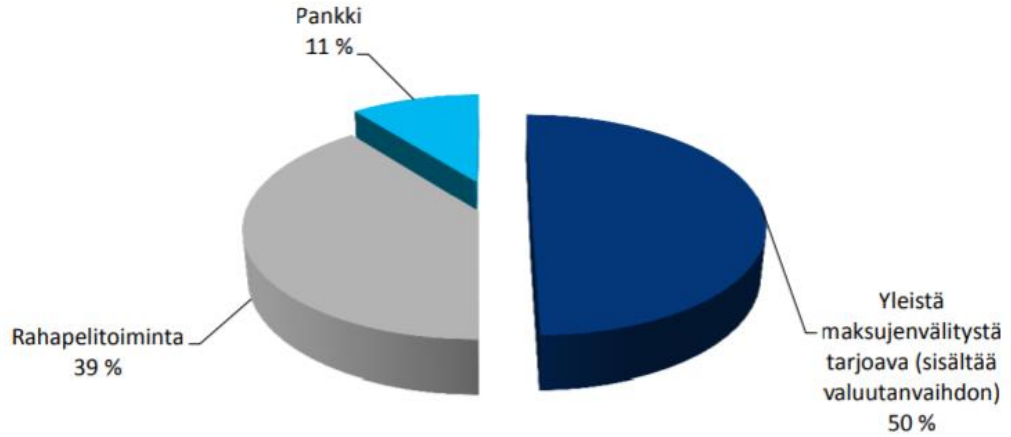
tyviä riskejä. Tähän liittyen esimerkiksi vuonna 2016 alkoi hanke, jossa tutkittiin virtuaalivaluuttojen, kuten Bitcoinien, osallisuutta rikollisen rahan pesemisessä. Hankkeen oli tarkoitus jatkaa myös vuonna 2017. Tätä pidettiin tärkeänä, sillä yhä enemmän rikoksista tapahtuu kybermaailmassa virtuaalivaluuttoja hyödyntäen. (Rahanpesun selvittelykeskus 2016, 1.)

Vuonna 2016 Selvittelykeskus sai 31 194 ilmoitusta epäilyttävästä liiketoimesta (ks. taulukko 1.). Vastaava määrä vuonna 2015 on ollut 37 703 kappaletta. Ilmoituksiin, joita saatiin vuonna 2016 liittyi 922 167 tapahtumaa. Nykyisin jos epäillään liiketoimia, voidaan ilmoituksiin lisätä tapahtumatietoja. Eri ilmoittajatahojen muutoksia olivat muun muassa rahapelaamiseen liittyvien ilmoitusten lisääntyminen, maksujen välityksiin liittyvien ilmoitusten lasku ja pankkien tekemien ilmoitusten kasvaminen kaksinkertaiseksi. (Rahanpesun selvittelykeskus 2016, 5.) Keskusrikospoliisi arvioi, että rahanpesu on muuttunut vuosien varrella entistä ammattimaisemmaksi. Ammattimaisuus edellyttää järjestelyä, suunnittelua, peiteyryityksiä ja erikoisosaamista. Rahanpesijät ovat Suomessa tavanomaisesti rikollisten lähiomaisia. Suomessa rahanpesuun tuomituista noin joka kolmannella on rahanpesijän ja alkurikoksen tekijän välillä lähisukulaisuussuhde. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 38.)

Taulukko 1. Ilmoittajatahot rahanpesuilmoituksissa vuosina 2015 ja 2016 (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

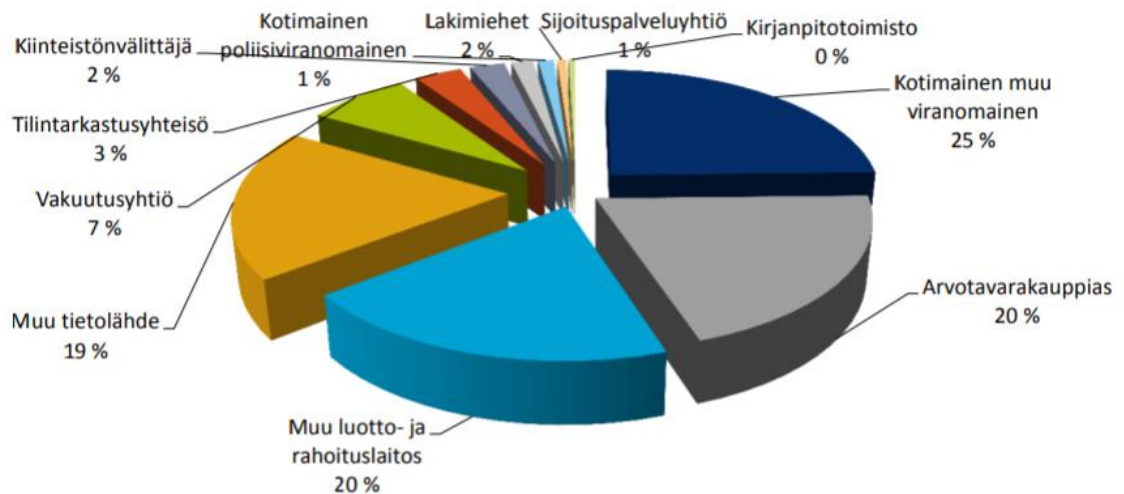
Ilmoittajatahot	2015	2016
Yleistä maksujenvälitystä tarjoava (sisältää valuutanvaihdon)	26464	15321
Rahapeli-toiminta	9343	12165
Pankki	1592	3258
Kotimainen muu viranomainen	70	111
Arvotavarakauppias	103	91
Muu luotto- ja rahoituslaitos	27	88
Muu tietolähde	35	85
Vakuutusyhtiö	33	32
Tilintarkastusyhteisö	6	15
Kiinteistönvälittäjä	8	11
Lakimiehet	5	7
Kotimainen poliisiviranomainen	7	5
Sijoituspalveluyhtiö	3	3
Kirjanpito-toimisto	5	2
Panttilainaamo	2	0
Yhteensä	37703	31194

Kuviossa 3 on nähtävissä, että kolme suurinta ilmoittajatahoa Rahanpesun selvittelykeskukselle olivat vuonna 2016 yleistä maksujenvälitystä tarjoavat, rahapelitoimintaa tarjoavat ja pankit (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Kuvio 3. Kolme suurinta ilmoittajatahoa (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Kuviossa 4 on havainnollistettu muut ilmoittajatahot sekä se, miten ilmoitukset ovat jakautuneet ilmoittajatahojen kesken vuonna 2016 (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Kuvio 4. Muut ilmoittajatahot (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Suomessa keskimääräinen tutkinta-aika poliisin selvittäessä rahanpesurikoksia on kahdesta kolmeen vuotta. Jopa lievimmässäkkin rahanpesurikoksissa tutkinta on voinut viedä usean vuoden. Rikosten selvittämisaste on myös vaihdellut vuosien varrella. Vuonna 2012 selvitettiin noin puolet tapauksista, kun taas vuonna 2014 95 % tapauksista. (Julkainen & Muttilainen 2015, 72–73.)

Vuonna 2016 Rahanpesun selvittelykeskus luovutti tietoja 1 023 juttuun, joista yli puolet annettiin toiselle viranomaiselle rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi. Uusia esitutkinta-asiakokonaisuuksia aloitettiin 56 kappaletta. Tämä on kaksinkertainen määrä verrattuna vuoteen 2015. Luovutuksissa, joissa oli käynnissä esitutkinta, esiintyi 628 rikosnimikettä. Yleistä oli myös se, että yhteen esitutkintaan liittyi useampikin rikosnimike. Suurin osa rikosnimikkeistä liittyi erilaisiin talousrikoksiin (42 %) ja petoksiin (37 %) (taulukko 2.). Itse rahanpesurikosnimikkeitä oli vain noin 13 %. Huomattavaa oli se, että yli puolessa jutuista (51 %) rikosnimikkeen tekemuoto oli törkeä. (Rahanpesun selvittelykeskus 2016, 7.)

Taulukko 2. Rikosnimikkeet luovutusten kohteena olleissa rikosilmoituksissa (20 yleisintä rikosnimikettä) (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Rikosnimike	Nimikkeiden määrä
Törkeä petos	81
Petos	61
Törkeä rahanpesu	55
Törkeä kirjanpitorikos	53
Törkeä veropetos	50
Tutkinta liiketoimintakiellon määräämiseksi	42
Rekisterimerkintärikos	36
Rahanpesu	27
Törkeä velallisen epärehellisyys	27
Maksuvälinepetos	11
Väärennys	11
Liiketoimintakiellon rikkominen	10
Törkeä kavallus	10
Varkaus	9
Identiteettivarkaus	8
Törkeä työeläkevakuutusmaksupetos	8
Törkeä velallisen petos	8
Huumausainerikos	7
Liiketoimintakiellon valvonta	7
Törkeä maksuvälinepetos	7
Muut nimikkeet	100
Yhteensä	628

Taulukossa 3 on nähtävissä, miten eri tiedonluovutukset ovat jakautuneet vuosina 2015 ja 2016. Tiedonluovutuksien määrät ovat pysyneet lähes samoina, mutta vuonna 2016 juttuun johtaneiden tiedonluovutusten määrät ovat kaksinkertaistuneet. Tiedonluovutukset on jaettu kolmeen eri kategoriaan eli avoin esitutkinta, uusi rikosilmoitus ja estäminen tai paljastaminen. (Rahanpesun selvittelykeskus 2016.)

Taulukko 3. Tiedonluovutukset vuosina 2015 ja 2016 (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Tiedonluovutukset	2015		2016	
	Juttu	Ilmoitus	Juttu	Ilmoitus
Avoin esitutkinta	207	804	320	683
Uusi rikosilmoitus	27	64	56	102
Estäminen/Paljastaminen	263	1961	647	2036
Yhteensä	497	2829	1023	2821

Rahanpesulaki antaa Rahanpesun selvittelykeskukselle oikeuden määrätä ilmoitusvelvollisen jäädyttämään tutkinnan kohteena olevat varat ja liiketoimet enintään viiden arkipäivän ajaksi. Tämä edellyttää sitä, että määräys on tarpeellinen rahanpesun estämiseksi ja selvittämiseksi. Se ei kuitenkaan edellytä ”syytä epäillä” -kynnystä, vaan kyse voi olla pelkästään turvaamistoimenpiteestä. Tarkoituksena on jäädyttämismääräyksen jälkeen se, että Rahanpesun selvittelykeskus pääsee mahdollisimman nopeasti kiinni rikoksesta saatuun hyötyyn sekä estää varojen siirtymisen muualle viranomaisten käsittelystä. Pidättäytymismääräyksiä tehtiin vuonna 2016 42 kappaletta, ja niiden omaisuuden yhteenlaskettu arvo oli 1 760 812 euroa. Tästä määrästä viranomaiset saivat haltuunsa 1 105 164 euroa. (Rahanpesun selvittelykeskus 2016, 8.)

Ilmoitukset epäilyttävistä liiketoimista ovat yleisimmin alle 10 000 euron suuruisia. Suuria summia ilmoitetaan huomattavasti harvemmin. On tavanomaista, että rahanpesussa siirretään varoja maiden välillä, jotta niiden jäljittäminen vaikeutuisi viranomaisten puolelta. Vuonna 2016 tehtyihin ilmoituksiin liittyi 33 569 kappaletta varojen siirtoa Suomesta ulkomaille (ks. taulukko 4.). Tämä oli lähes yli neljänneksen (27 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vastaavasti ulkomailta Suomeen siirtoja tehtiin 34 665 kappaletta. Tämä oli lähes viidenneksen (18 %) vähemmän kuin edellisvuonna. Lasku johtuu osittain siitä, että eräs valuutansiirtopalveluita tarjoava yhtiö muutti ilmoituskäytäntöjään edellisenä vuonna. (Rahanpesun selvittelykeskus 2016, 9.)

Taulukoissa 4 ja 5 on laskettuna varojen siirrot Suomesta ja Suomeen vuonna 2016. Euromääräiset luvut ovat lähes samat maanosien kesken, oli kyse joko varojen siirrosta Suomeen tai Suomesta muualle. Taulukoista huomaa, miten suurien varojen liikuttelu tapahtuu Euroopassa. Varojen siirroissa Suomeen toisella sijalla on tilanne, jossa varojen siirtojen alkuperä maanosa on tuntematon. (Rahanpesun selvittelykeskus 2016.)

Taulukko 4. Rahanpesuilmoituksiin liittyvien varojen siirrot ja euromääräiset arvot Suomesta ulkomaille vuonna 2016 (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Varojen siirrot Suomesta			
FI	Eurooppa	26 033	248 251 075 €
FI	Aasia	3 496	40 615 655 €
FI	Afrikka	2 522	3 879 671 €
FI	Amerikka	1 355	1 966 950 €
FI	TUNTEMATON	137	1 943 860 €
FI	Oseania	26	57 160 €
	Yhteensä	33 569	296 714 371 €

Taulukko 5. Rahanpesuilmoituksiin liittyvien varojen siirrot ja euromääräiset arvot ulkomailta Suomeen vuonna 2016 (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Varojen siirrot Suomeen			
Eurooppa	FI	32 491	260 898 089 €
TUNTEMATON	FI	297	36 446 733 €
Aasia	FI	1 038	16 362 152 €
Amerikka	FI	661	3 996 863 €
Afrikka	FI	164	2 257 703 €
Oseania	FI	14	1 036 267 €
Yhteensä		34 665	320 997 806 €

Rahanpesuilmoituksiin liittyi yhteensä 129 eri maan kansalaisuutta. Mikäli henkilön kansalaisuus oli jo ennestään tiedossa, suomalaisia oli 67 %, venäläisiä 4 % ja virolaisia 3 %. (taulukko 6). (Rahanpesun selvittelykeskus 2016, 10.)

Taulukko 6. TOP 20 ulkomaiden kansalaiset rahanpesuilmoituksissa vuonna 2016 (Rahanpesun selvittelykeskus 2016).

Ulkomaiden kansalaisuudet	Henkilöiden määrä
Venäjä	642
Viro	494
Romania	357
Turkki	306
Irak	271
Kiina	198
Nigeria	192
Iran	123
Somalia	100
Thaimaa	99
Afganistan	96
Ruotsi	95
Filippiinit	93
Vietnam	89
Espanja	84
Ghana	79
Bangladesh	62
Nepal	62
Saksa	60
Kosovo	59

Poliisin aineistosta lainatussa taulukossa 7 näkyvät vuosina 2012–2014 kirjatut rikosnimikkeet koskien rahanpesua. Suurimpana rikosnimikkeenä näkyvät joka vuonna rahanpesu ja toisena törkeä rahanpesu. Kolmanneksi eniten rikosnimikkeitä tehtiin käteisrahan ilmoittamisrikkomuksesta. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 72.)

Taulukko 7. Rikosnimikkeet poliisiin kirjaamissa rikosilmoituksissa rahanpesussa ja terrorismin rahoittamisessa vuosina 2012–2014 (Jukarainen & Muttilainen 2015, 72).

Rikosnimike	2012	2013	2014
Rahanpesu	138	88	114
Törkeä rahanpesu	75	75	79
Tuottamuksellinen rahanpesu	1	2	3
Rahanpesurikkomus	0	2	4
Salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi	0	0	0
Tuntemisvelvollisuuden rikkominen	0	0	0
Rahanpesun ilmoitusrikkomus	2	1	0
Käteisrahan ilmoittamisrikkomus	38	49	53
Terrorismin rahoittaminen	0	0	0
Yhteensä	254	217	253

Koska rahanpesu on osa kansainvälistä rikollisuutta, ovat valtioiden rahanpesuyksiköt tiedonvaihdossa toistensa kanssa päivittäin. Rahanpesun selvittelykeskuksella on selvittelyyn ja tarkkailuun käytössään omat suojatut tietoliikenneyhteydet, joihin muilla ei ole pääsyä. Tiedonvaihtoa käydään esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, joissa huomataan toisen maan seikkoja liittyvän rahanpesuun jollain tavoin tai mikäli toinen tarvitsee selvitykseen apua Suomen rahanpesun selvittelykeskukselta. (Ranta-aho 2013.)

5.3 Rahanpesu nykypäivänä

Yleisin muoto rahanpesusta, mikä näkyy Suomen kansalaisille, ovat sähköiset kirjeet, joissa pyritään huijaamaan vastaanottajalta rahaa. Tyypillisimpiä tapauksia ovat erilaiset rakkauskirjeet ja lotto- tai arvontavoitot, joissa rahaa pyydetään siirtämään tilien välillä. Toinen yleinen tapa rahanpesuun on niin sanottujen muulien käyttö. Tämä tapahtuu niin, että internetin välityksellä tarjotaan yksityishenkilölle työtä, jonka tarkoituksena on vastaanottaa rahasiirtoja omalle tilille ja uudelleen lähettää niitä eteenpäin ohjeiden mukaisesti useimmiten ulkomaille. Tällaisen toiminnan takana voi olla esimerkiksi phishing-ilmioistä polveutuva petos ulkomailta. Phishing-ilmio tapahtuu yleisimmin niin, että siinä aluksi kalastellaan pankkitilitietoja, minkä jälkeen varoja siirretään eri maiden kautta

muuleja hyväksikäyttäen. Varat päätyvät useiden välikäsien kautta lopullisille hyötyjille jonnekin päin maailmaa. Rahamuulit ovat saaneet Suomessa tuomion jopa törkeästä rahanpesusta. Suomen kohdalla on huomattu tapauksia, joissa varoja on siirretty entisiin itä-blokin maihin pieniä puroja pitkin, joista on muodostunut yksi iso virta. Tässäkin on ollut tarkoituksena, että pienet summat siirrettäviä varoja eivät kiinnittäisi ilmoitusvelvollisten huomiota. Suomen kautta kulkee paljon varoja, joiden alkuperä on muualla maailmalla ja tuleva määränpää esimerkiksi veroparatiisissa. Kun huomataan, että näille varoille ei ole olemassa mitään liiketaloudellista selitystä, heräävät epäilykset rahanpesusta. Kansainvälisen yhteistyön avulla lähdetään selvittämään varojen alkuperän laillisuutta sekä taustalla mahdollisesti tehtyjä rikoksia. Epäilyksien herätessä on tärkeää puuttua tilanteeseen heti, jotta varojen siirrot pystytään pysäyttämään. (Ranta-aho 2013.)

Jukarainen ja Muttilainen olivat tutkineet työssään viranomaisten ja valvojien arvioita keskeisimmistä rahanpesukeinoista Suomessa nykyhetkellä ja kymmenen vuotta eteenpäin. Kyselyyn vastasivat poliisi, tulli, rajaviranomaiset, muut vastuuviranomaiset sekä rahanpesulain mukaiset ilmoitusvelvolliset. Tutkimuksessa kävi ilmi, että riskikohteita ovat muun muassa kiinteistösijoittaminen, rakennusala, peiteyhtiöt, kaksoislaskutus, veroparatiisit ja kirjanpidon vääristely. Toiminnot, jotka liittyivät liitännäisrikollisuuteen todennäköisesti, olivat huumaus- ja lääkeainekauppa/salakuuljetus sekä ulkomaalaisiin työntekijöihin liittyvä rikollinen hyväksikäyttö. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 40–41.)

Talouselämä julkaisi verkossa vuonna 2019 artikkelin, jossa arvioitiin rahanpesuepäilyjen olevan kasvussa 2010-luvulla. Tähän ovat vaikuttaneet esimerkiksi vuonna 2018 uudistettu rahanpesulaki, rahanpesun lisääntynyt julkisuus ja ilmoitusvelvollisten tietoisuuden kasvu. Rahanpesun torjuntaan on ryhdytty tosissaan etenkin finanssialalla. Rahanpesun selvittelykeskus on antanut viime vuodesta ennakkotietoja, joiden mukaan ilmoitusmäärät olisivat olleet laskussa. Pelitoiminnan ja rahanvälityksen toimialoilla, joissa rahan ja ilmoitusten volyyymi on suurta, on ollut laskua. Rahanpesun selvittelykeskuksen päällikön rikostarkastaja Pekka Vasaran mukaan on kuitenkin tärkeintä, että pankkien ilmoitukset rahanpesuepäilyksistä ovat jatkuvassa kasvussa. Rahanpesun selvittelykeskus sai toissa vuonna lähes 50 000 ilmoitusta rahanpesuepäilyksistä. Näistä ilmoituksista noin seitsemän prosenttia on johtanut tiedon luovutukseen joko poliisille tai muille viranomaisille. Tiedonluovutettavuuteen vaikuttaa pitkälti toimiala, sillä esimerkiksi pankkien tekemistä ilmoituksista jopa joka kolmas ilmoitus johtaa tiedonluovutukseen. Rikos-

tutkintaan johtaneista tapauksista ei kuitenkaan ole tietoa, sillä kaikki tutkinnat eivät välttämättä koske juuri rahanpesua. Vuonna 2018 selvittelykeskus käynnisti kuitenkin 50 uutta esitutkintaa. (Talouselämä 2019.)

Epäilykset rahanpesun summista vaihtelevat. Suurin osa pankkien tekemistä ilmoituksista oli noin 10 000–50 000 euron suuruisia. Ilmoituksia tehdään myös pienemmistä summista ja tarkkaa arvioita keskimääräisistä summista on vaikeaa antaa. Epäilyksissä eri ilmoitukset voivat hyvin olla kytköksissä toisiinsa. Ilmoitukset koskevat yleisesti ottaen veropetoksia tai velallisten rikoksia, mutta uutena ilmiönä on tullut kansainvälisten rikollisjärjestöjen aktiviteetit. Tällä hetkellä on huomattu ilmiö, jossa Suomeen tuodaan niin kutsuttuja muuleja, jotka avaavat useita pankkitilejä väärillä henkilöllisyystodistuksilla. Näiden tilien käyttö perustuu pelkästään rahanpesuun. Esimerkiksi vuonna 2018 Espoon käräjäoikeus antoi tuomion kahdelle henkilölle, jotka olivat avanneet lyhyessä ajassa yli 30 tiliä. Vasaran mukaan myös niin sanotut ”toimitusjohtajapetokset” jatkuvat vahvasti. Tällainen toiminta perustuu siihen, että varoja ohjataan rikollisten tileille keksittyjen sähköpostien avulla. Rahanpesun selvittelykeskuksen käsityksen mukaan finanssialan toimijat ovat hyvin tietoisia ilmoitusvelvollisuudestaan ja rahanpesuun liittyvistä riskeistä. Muiden toimialojen kohdalla on edelleen kehittämistä niin osaamisessa kuin tietoisuudessaakin. (Talouselämä 2019.)

Keskusrikospoliisi julkaisi 24.1.2019 tiedotteen, joka kertoi Rahanpesun selvittelykeskuksen jäädyttäneen vuonna 2018 liiketoimia yli 5,2 miljoonaa euroa. Jäädytykset olivat nousseet selvästi vuodesta 2017. Viranomaiset saivat haltuunsa jäädytetystä 5,2 miljoonasta eurosta noin 2,3 miljoonaa euroa ja yli miljoona euroa ulkomailta. Määrän kasvun selittää pankkien kyky havaita entistä paremmin rikoksen kautta saatua varoja. Tämän seurauksena Rahanpesun selvittelykeskus on pystynyt puuttumaan nopeasti ammattimaisesti toimivien rikollisten toimintaan, jossa omaisuutta vastaanotetaan ja välitetään muun muassa rahamuulien avulla. Rahanpesun selvittelykeskus pystyy itse päättämään, mikäli varojen jäädytyksiä on tarpeellista tehdä. Tämä tehostaa toimintaa ja nopeuttaa rikosten selvittämistä. Selvittelykeskus ei kuitenkaan itse tutki rikoksia, vaan kerää ja analysoi tietoa. Tiedonluovutuksia annetaan esimerkiksi paikallispoliisille, suojelupoliisille ja verottajalle. Tarkoituksena on ehkäistä, paljastaa ja tutkia rikoksia. (Keskusrikospoliisi 2019.)

6 Rahanpesun valvonta ja torjunta

6.1 Ilmoitusvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisilla on suuri merkitys rahanpesun torjunnassa. Ilmoitusvelvollisiksi katsotaan sellaiset elinkeinonharjoittajat, joilla on mahdollisuus normaalin toiminnan yhteydessä havaita rahanpesua tai joiden arvellaan joutuvan rahanpesun hyväksikäytön kohteiksi. (Poliisi.) Ilmoitusvelvolliset voivat syyllistyä rahanpesun ilmoitusrikkomukseen, jos ilmoitus jätetään tahallaan tai huolimattomuudesta tekemättä epäilyttävästä liiketoimista. Rikkeeseen voi syyllistyä myös, mikäli ilmoitusvelvollinen laiminlyö tehostetun ilmoitusvelvollisuuden. Tähän voi myös syyllistyä, jos ilmoittaja paljastaa ilmoituksen kohteelle tai jollekin toiselle tehneensä ilmoituksen epäilyttävistä liiketoimista. (Jukarainen & Muttilainen 2015, 19–20.)

Ilmoitusvelvollisen velvollisuudet on kirjattu erikseen laissa rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä. Ilmoitusvelvollisen pitää tunnistaa asiakkaansa ja todentaa heidän henkilöllisyytensä. Asiakkaan toiminnasta on hankittava tietoa sekä oltava perillä tämän liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta. Ilmoitusvelvollisen on myös selvitettävä perusteet yrityksen palveluiden tai tuotteiden käyttämiselle. Epäilyttävistä toimista tulee aina ilmoittaa rahanpesun selvittelykeskukselle. (Poliisi.) Epäilyttävää toimintaa voi olla esimerkiksi se, että asiakkaan todentamisessa on ongelmia tai asiakas ei toimita pyydettyjä dokumentteja (Keskusrikospoliisi 2012, 38). Ilmoitusvelvollisuus käsittää tuntemisvelvollisuudet, asiakassuhteen jatkuvan seurannan, ilmoitusvelvollisuudet ja työntekijöiden jatkuvan kouluttamisen sekä toimintaohjeet, joita noudatetaan rahapesulain mukaisesti. (Keskusrikospoliisi 2012, 15). Ilmoitusvelvollisten tulee olla tietoisia ja tarkastaa asiakkaidensa toiminnan taloudelliset puolet ja lainmukaisuus. Tämä ei kuitenkaan tarkoita selvitystä siitä, onko kyseessä rikos. Tehostettu ilmoitusvelvollisuus koskee niitä asiakkaita, joilla on tavanomaista suurempi riski rahanpesulle syistä, jotka edellyttävä tehostettua asiakkaan tuntemista (Keskusrikospoliisi 2012, 38–39.) Salassapitovelvollisuudesta säädetään rahapesulain 25 §:ssä, jonka mukaan ilmoitusvelvollinen ei saa paljastaa ilmoitusta rahanpesusta. Kaikki henkilöt, jotka käsittelevät salassa pidettäviä tietoja, ovat salassapitovelvollisia. (Keskusrikospoliisi 2012, 41.) Jos ilmoitusvelvollinen muun muassa pitää asiakkaan liiketoimia epäilyttävinä, on rahapesulain 26 §:n mukaan säädetty, että liiketoimi voidaan keskeyttää tai kieltää. (Keskusrikospoliisi 2012, 42).

6.2 Ilmoitusvelvolliset

Ilmoitusvelvollisuudesta säädetään rahanpesulain 2 §:ssä, joka koskee yhteisöjä ja elinkeinonharjoittajaa, jota lain soveltamisala koskettaa. Tällaisia yrityksiä ja yhteisöjä ovat kokonaisuudessaan luotto-, rahoitus- ja sijoitussektori. Panttauslaitokset, kiinteistönvälittäjät, vakuutusyhtiöt ja vakuutusvälittäjät ovat myös ilmoitusvelvollisia. Erilaiset vedonlyönti-, totopeli- ja pelikasinotoimintaa harjoittavat yhteisöt kuten Veikkaus Oy ja Ahvenanmaalla rahapelitoimintaa harjoittava Ålands Penningautomatförening (PAF) kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Kirjanpitoa, tilintarkastusta, veroneuvontaa ja oikeudellisia palveluita tarjoavat toimijat ovat myös ilmoitusvelvollisia, jos liike- tai ammattitoimintaa harjoittava myy tai välittää tavaroita, joissa maksu tapahtuu käteisenä ja se on vähintään 15 000 euroa. Rahanpesussa suuria käteismääriä pidetään isona riskinä. (Keskusrikospoliisi 2012, 8–14.)

6.3 Sisäinen valvonta

Valvottavalla eli ilmoitusvelvollisella tulee olla riittävät menetelmät rahanpesun ja terrorismin estämiseksi. Valvottavan tulee huomioida toimialaansa, tuotteisiinsa, palveluihinsa, teknologian kehitykseen, asiakkaisiinsa ja asiakkaidensa toimintaan kuuluvia riskejä. Valvottavan tulee osoittaa valvojalle, että ne heidän rahanpesulain edellyttämät riskienhallintamenetelmänsä täyttyvät. Tämä edellyttää muun muassa asiakkaiden tuntemista ja jatkuvaa seuranta. Valvottavalla tulee olla selkeys tehtävissä, vastuunjaossa, työprosesseissa, raportoinnissa ja sisäisessä valvontajärjestelmässä. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet edellyttävät, että yrityksen johto osallistuu rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskienhallintaan ja menettelytapojen luomiseen. Yrityksellä tulee olla selkeä käsitys asiakkaistaan ja siitä, mitä palveluita heille tarjotaan. Yrityksen tulee päättää yhteyshenkilöstä, jolla on riittävät valtuudet ja asiantuntijuus toimia yhtiön puolesta rahanpesuun liittyvissä asioissa ilman viivytyksiä. Yrityksen henkilöstö tulee perehdyttää kunnolla kattavalla ja jatkuvalla koulutuksella. Yrityksen toimintaan ja tuotteisiin tulee soveltaa yrityksen omaa sisäistä ohjeistusta sekä työprosessien tulee olla selkeät ja mutkattomat. Sisäisen raportoinnin tulee olla läpinäkyvää ja rehellistä. Sisäisen valvonnan on ulotuttava rahanpesun ja terrorismin estämiseen ja siihen koskeviin menettelytapoihin. (Finanssivalvonta 2015.)

Finanssivalvonta valvoo niiden lakien puitteissa asetettujen vaatimusten täyttymistä, jotka koskevat valvottavien menettelytapoja, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa. Mikäli

valvottava laiminlyö velvollisuuksiaan, jotka koskevat asiakkaan tuntemista ja rahanpesun estämistä, voi valvottava syllistyä tuottamukselliseen rahanpesuun. Tämä voi toteutua esimerkiksi silloin, jos valvottava auttaa tai neuvoo asiakasta sellaisessa asiassa, josta olisi syytä epäillä asiakkaan liiketoimia. (Finanssivalvonta.)

Rahanpesulain 34 § määrittelee ilmoitusvelvollisille erityiset velvollisuudet työntekijöiden kouluttamisesta ja suojelemisesta. Rahanpesulainsäädäntöjen noudattaminen varmistetaan työntekijöiden tarpeellisella koulutuksella. Koulutusvelvoite on myös eräs keino suojella työntekijöitä. Riittävällä koulutuksella ja ohjauksella varmistetaan työntekijöiden tilanteiden hallinta. Ilmoitusvelvollisen on myös tarjottavat riittävät suojelut työntekijöiden hyväksi, mikäli he joutuvat tekemään rahanpesuilmoituksia. Poliisin esitutkimamateriaaliin ei kuitenkaan ilmoiteta ilmoituksentekijän henkilöllisyyttä. (Keskusrikospoliisi 2012, 15.)

Asiakkaan tunteminen ja riskiperusteinen arviointi ovat myös tärkeä osa ilmoitusvelvollisen sisäistä valvontaa. Tämä säädetään rahanpesulain 6 §:ssä. Asiakkaan tunteminen tapahtuu asiakkaan henkilöllisyyden varmistuksella tai sillä, että asiakassuhde on niin vahva ja asiakkaan toimista sekä taustoista on riskienhallinnan edellyttämät tiedot. Asiakkaat segmentoidaan ja profiloitetaan riskiperusteisen arvioinnin perusteella, jotka kohdistuvat asiakkaaseen, liikesuhteeseen, tuotteeseen tai liiketoimintaan. Riskiperusteinen arviointi jaottuu seuraavasti: maariski, maksujen kohde- tai lähdevaltio, finanssi- ja muut sanktiot, kauppasaarto, korruptio, poliittinen tilanne, asiakasriski, toimiala, omistajat, transaktioiden koko ja rakenne, tuoteriski ja muut riskit (asiamiehet, yhteistyökumppanit, ulkoistetut palvelut, oma henkilökunta, jakelukanavat, internet). On tärkeää, että ilmoitusvelvollinen tunnistaa asiakassuhteistaan rahanpesuun liittyviä riskejä. Ilmoitusvelvolliset voivat itse päättää omista riskien arvioinneistaan, mutta korkean tason riskin asiakkaat tulee määritellä. Asiakkaan tunteminen on asiakkaan identifiointia ja verifiointia. Asiakkaan henkilöllisyys tulee tunnistaa oikeiden asiakirjojen ja tietojen perusteella. Asiakkaan tunnistamisella ja todentamisella on eronsa. Tunnistaminen tapahtuu esimerkiksi siten, että asiakas antaa jonkin tiedon henkilöllisyydestään. Todentaminen varmistetaan luotettavan ja riippumattoman lähteen, kuten kuvallisen henkilöllisyysasiakirjan avulla. (Keskusrikospoliisi 2012, 16–20.)

Ilmoitusvelvollisella on selonottovelvollisuus ja jatkuvan seurannan velvollisuus eli toisin sanoen huolellisuusvelvollisuus. Tämä tarkoittaa ilmoitusvelvollisen velvollisuutta selvittää käytettävissä olevin keinoin asiakkaan perusteet palveluille, mikäli niissä epäillään

jotain epätavanomaista. Tämä voi tarkoittaa asiakkaan puolelta esimerkiksi epänormaalia liiketoimea, monimutkaisia yritys- tai maksujärjestelyitä, epärationaalista toimintaa tai liiketoimeen liittyviä suuria varoja. Selonottovelvollisuus määrittellään rahanpesulain 9 §:ssä. Selonottovelvollisuus edellyttää ilmoitusvelvolliselta käsitystä siitä, miten heidän tuotteitansa ja palveluitansa käytetään, sekä miten ja missä laajuudessa asiakas harjoittaa liiketoimintaansa. Huolellisuusvelvollisuus oikeuttaa ilmoitusvelvollisen pyytämään asiakkaalta varojen tai muun omaisuuden alkuperän selvitystä. Asiakkaan tuntemisvelvollisuus on voimassa koko asiakassuhteen ajan, jolloin asiakastietojen tulee olla ajantasaisia. (Keskusrikospoliisi 2012, 25–26.) Asiakkaan tuntemistietoja tulee säilyttää vähintään viiden vuoden ajan sen jälkeen, kun vakituinen asiakassuhde päättyy. Asiakkaan henkilöllisyyden todentamistietojen säilyttämisestä säädetään erikseen. (Keskusrikospoliisi 2012, 28.)

Asiakkaan tuntemisen tasot voidaan jakaa normaalin riskin asiakkaan tuntemiseen, tehostettuun tuntemiseen ja yksinkertaistettuun tuntemiseen. Rahanpesun riski ei ole aina joka tilanteessa yhtä suuri. Yksinkertainen tunteminen sallitaan tietyissä tilanteissa, joissa rahanpesun riski on matala. (Keskusrikospoliisi 2012, 29.) Tehostettua asiakkaan tuntemista vaaditaan tilanteessa, jossa riskin rahanpesuun on suurempi kuin normaalisti. Riskin suuruus arvioidaan riskiperusteisella arvioinnilla. Mikäli rahanpesun riski on suurempi kuin normaalisti, on myös ilmoitusvelvollisen kiinnitettävä asiakkaaseen ja tämän liiketoimintaan enemmän huomiota. Ilmoitusvelvollisen on otettava selvää ja varmistuttava, että asiakkaan toimiin ei liity rahanpesua. (Keskusrikospoliisi 2012, 31–34.)

Tehostettua asiakkaan tuntemista tulee suorittaa silloin, mikäli asiakkaalla on liittymäkohtia valtioon, joka ei täytä kansainvälisiä velvoitteita rahanpesusta. Tällaisia ovat muun muassa Iran ja Pohjois-Korea, jotka eivät Valtioneuvoston päätöksellä täytä kansainvälisiä rahapesunlain velvoitteita. Toinen riski rahanpesuun liittyy siihen, että mikäli asiakkaan tunnistaminen henkilökohtaisesti ei ole fyysisesti todennettavissa. Asiakkaan etätunnistus vaatii asiakkaan tehostettua tuntemista. Kirjeenvaihtajapankkisuhteet vaativat myös asiakkaan tehostettua tuntemista. Tällöin mukana voi olla esimerkiksi ETA-valtion ulkopuolisen valtion luottolaitos. Tällöin ilmoitusvelvollisen tulee ottaa tarpeeksi selvää ulkopuolisen luottolaitoksen toimintatavoista, jotta ne vastaavat rahanpesun estämisen sääntelyitä. (Keskusrikospoliisi 2012, 31–34.)

Luottolaitokset eivät saa olla liikesuhteessa pöytälaatikkopankin kanssa, sillä siihen toimintaan voi liittyä tavallista korkeampi rahanpesun riski. Pöytälaatikkopankiksi voidaan

kutsua yhtiötä, joka toimii niin sanotussa ”veroparatiisivaltiossa ” tai ei ole julkisen valvonnan alainen. Asiakkaan suhteen tulee suorittaa tehostettua tuntemista, mikäli asiakkaan katsotaan olevan poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö (Politically Exposed Person = PEP). Tämä tarkoittaa, sitä että henkilö on ollut tai on tällä hetkellä julkisesti merkittävässä tehtävässä toisessa valtiossa, jolloin lahjonnan ja korruption riskit ovat tavanomaista suuremmat. Poliittisesti vaikutusvaltainen henkilö voi olla esimerkiksi valtionpäämies, hallituksen päämies, ministeri tai parlamentin jäsen. (Keskusrikospoliisi 2012, 31–34.)

6.4 Torjunta

Rahanpesun torjunta on huomattava osa rikoksen torjuntaa, sillä näin rikoskierre saadaan katkaistua. On tyypillistä että, saadulla rikoshyödyllä rahoitetaan uusia rikoksia, jolloin tehokkainta on estää rahanpesu ja poistaa rikoshyöty. Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä (444/2017) määrittelee Suomessa rahanpesun torjunnan. Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskus vastaa rahanpesun torjunnasta, josta säädetään myös erikseen laissa rahanpesun selvittelykeskuksesta (445/2017). (Poliisi.)

Toimivaltaiset viranomaiset, jotka määrittävät erikseen rahanpesulaissa, tekevät jatkuvasti yhteistyötä. Tätä yhteistyötä koordinoi sisäministeriö. Kansainvälistä yhteistyötä maiden välillä hallitsee Financial Action Task Force (FATF) toimintaryhmä, joka on perustettu vuonna 1989 OECD:n alaisuuteen. Suomi hyväksyttiin FATF:n jäseneksi vuonna 1991, ja on yksi jäsen 34 muun maan ja kahden järjestön ohessa. FATF pääasiallisesti asettaa standardeja rahanpesun uhkien torjunnan parantamiseksi ja lainsäädännön sekä viranomaisten toiminnan tukemiseksi. FATF antaa myös standardeja terrorismin rahoitukseen ja muihin kansainväliseen rahoitusjärjestelmään kohdistuviin uhkiin. FATF:n toiminta keskittyy rahanpesuun, terrorismin rahoitukseen ja joukkotuhousoseiden rahoitukseen liittyviin suosituksiin. FATF myös valvoo jäseniensä lainsäädäntöä sekä viranomaisten toimintaa erilaisia arviointi- ja seuranraportteja hyödyntäen. Raportti, joka viimeksi koski Suomea, on hyväksytty kesäkuussa 2013. FATF antaa myös julkisia raportteja valtioista, joiden toiminta ei täytä kansainvälisiä velvoitteita rahanpesun estämisestä ja selvittelystä. (Sisäministeriö.) FATF:n suositukset ovat pohjana EU:n direktiiveille koskien rahanpesua. (Finanssivalvonta.)

Rahanpesu on uhkana toimivalle rahoitusjärjestelmälle. Rahanpesua voidaan kuitenkin pitää rikollisuuden heikkona kohtana. Rahanpesututkimus on usein ainoa keino löytää

piilotetut varat ja täten päästä kiinni alkurikoksiin. Kun kierre rahanpesusta ja rikoksista saadaan kuriin, vähenee rikollisuuskin. Ilman käyttökelpoisia varoja ja rahanpesun mahdollisuutta ei rikollinen toiminta voi jatkua. Rahoitustapahtumarekisterien avulla voidaan päästä pestyjen rahojen lähteelle ja täten vahvistaa rikollinen toiminta. Rahanpesua vastaan pystytään toimimaan tehokkaasti erilaisilla järjestelmillä ja säädöksillä. Tietoisuutta rahanpesun ilmiöstä pyritään lisäämään maiden hallituksille ja siten torjunnasta vastaaville viranomaisille. On tärkeää, että hallitukset sisällyttävät kaikki rahanpesua koskevat viranomaiset ja alalla toimijat kansallisen rahanpesuohjelman kehittämiseen. Ongelman ratkaisuun tulisi tuoda yksityisen sektorin lisäksi lainvalvonta- ja rahoitusalan sääntelyviranomaiset, jotta rahoituslaitokset pystyvät torjumaan rahanpesua. Rahanpesun torjunnan vaatimusten täytyminen edellyttää asianomaisten viranomaisten osallistumista, rahoituksen raportointijärjestelmien perustamista, asiakkaiden tunnistamista ja kirjanpistandardien noudattamista. (FATF.)

Kuten jo aikaisemmin mainittu, rahanpesijät ja rahanpesujärjestelmät ovat muuttuvaisia ja löytävät jatkuvasti uusia keinoja pestä rahaa, kun torjunta lisääntyy. Järjestelmien on siten oltava tarpeeksi joustavia ja aktiivisia, jotta uudet rahanpesujärjestelmät havaittaisiin ajoissa. Siksi on myös tärkeää, että hallitukset tekevät yhteistyötä yli kansallisten rajojen, jotta rahanpesijät eivät pystyisi jatkamaan toimintaa jossain muualla, missä rahanpesu on sallittua tai vähemmän torjuttua. Kansainvälinen ongelma vaatii kansainvälistä yhteistyötä sen kitkemiseksi. (FATF.)

7 Rahanpesu ja korruptio

Korruptio tarkoittaa vastuullisen aseman väärinkäyttöä yksityisen edun saamiseksi. Suomessa tehdyn tutkimuksen mukaan, joka tarkasteli korruption riskikohteita, ei korruptiota voitu liittää suoraan rahanpesuun. (Jukarainen & Muttillainen 2015, 38.) Vaikutusvaltainen henkilö voi olla esimerkiksi yksityishenkilö, virkamies, poliitikko tai talouselämässä toimiva. Vaikutusvalta käsittää valtaa, kykyä tai asemaa tehdä päätöksiä suoraan tai vaikutusta toisen toimijan toimintaan, käyttäytymiseen, mielipiteisiin tai päätöksentekoon. Korruptio on lain ja muodollisten ohjeiden vastaista, mutta myös epäeettistä toimintaa. Yleisimmin korruptio yhdistetään lahjontaan, mutta sillä on monta eri ilmenemismuotoa lahjonnan lisäksi. Suomessa korruptio harvoin ilmenee lahjontana, vaan useimmiten epäeettisenä avustamisena. Tällä tarkoitetaan lähinnä ystävien tai tuttavien välistä suosintaa, josta seuraa kaksoisrooleja ja eturistiriitoja. (Oikeusministeriö 2017, 14–15.)

Korruptio on yleinen rikollisuuden muoto, joka vaikuttaa kaikkiin valtioihin ja talouksiin. Se on haitaksi talouden kasvulle, heikentää luottamusta hallitukseen, ohjaa varoja tärkeiden aloitteiden rahoituksesta sekä vaikuttaa heikentävästi elintärkeisiin palveluihin, kuten terveydenhuoltoon ja koulutukseen. Korruption perustana on voiton saaminen ja ahneus. Kansainvälinen yhteistyö Rahanpesun selvittelykeskusten tiedustelutietojen jakamisessa on tärkeää, jotta epäilyttävät liiketoimet ja korruptiotoimet voidaan tunnistaa. Tätä varten on myös laadittu eri indikaattoreita, jotka voivat helpottaa korruption tunnistamista ja korruptiotulojen rahanpesua. (Egmont Group 2018.)

Korruptio ja rahanpesu liittyvät toisiinsa. Rahanpesu on yleensä suunniteltu tapahtumasarja, jossa on monia eri toimijoita. Korruptio voi tapahtua esimerkiksi lahjonnalla tai julkisten varojen väärinkäytöllä. Jos rahanpesussa onnistutaan häivyttämään varojen todellinen alkuperä, on omaisuutta mahdollista käyttää esimerkiksi lahjontaan. Yksityiset elinkeinonharjoittajat joutuvat muita useammin rahanpesun hyödynnettäviksi. (Oikeusministeriö 2017, 15–16.) Mikäli epäilyttävästä liiketoimesta tehdään ilmoitus Rahanpesun selvittelykeskukselle ja ilmoittaja epäilee myös korruptiota, tulisi ilmoitus kohdistaa sellaiselle taholle, joka tutkii korruptioon liittyvää toimintaa (Oikeusministeriö 2017, 28).

CPI:n (Corruption Perceptions Index) eli korruptioindeksin mukaan Suomi on yksi maailman vähiten korruptoitunut maa. Korruption vastaanottajat ovat mitä yleisimmin poliitikkoja tai virkamiehiä. Korruptioindeksin kärjessä ovat sellaiset maat, jossa toimivat yhtiöt harjoittavat lahjontaa viranomaisille. Korruptiolla on myös tarjontapuoli, joka käsittää pankkiirit, kirjanpitäjät ja juristit. He ovat mukana rahojen käsittelyssä ja ilman heitä lahjusten ”peseminen” olisi vaikeampaa. (Ylönen 2008, 109–110.)

8 Tutkimuksen tulokset

Miten rahanpesu vaikuttaa talouteen? Pankki- ja rahoituspalvelumarkkinoiden yhtenäisyys on riippuvainen siitä, että ne toimivat korkeiden oikeudellisten, ammatillisten ja eettisten standardien puitteissa. Rehellisyys on yksi rahoituslaitosten vaalituimmista arvoista. Mikäli rikollisen toiminnan avulla saatuja varoja voisi helposti pestä tietyn toimielimen kautta, esimerkiksi jos sen työntekijät tai johto on lahjonnalla vuoksi saatu mukaan, tällainen toimielin tai laitos voitaisiin helposti ottaa mukaan rikolliseen toimintaan ja osaksi sen rikollisverkostoa. Lahjonnalla on haitallisia vaikutuksia muiden rahoituksen välittäjien, sääntelyviranomaisten sekä tavallisten asiakkaiden asenteisiin. Tarkastamattomalla rahanpesulla on myös huomattavia kielteisiä vaikutuksia makrotalouteen, kuten

selittämättömät muutokset rahan kysynnässä, pankkien luotettavuuteen liittyvät vakava-raisuusriskit, laillisten rahoitustoimien ”saastumisvaikutukset” ja kansainvälisten pääomavirtojen sekä valuuttakurssien lisääntynyt volatilitteetti. Volatilitteetin kasvu johtuu odottamattomista rajoja ylittävistä omaisuuden siirroista. Samaan aikaan kun rahanpesu palkitsee korruptiota ja rikollisuutta, onnistunut rahanpesu myös vahingoittaa koko yhteiskunnan koskemattomuutta heikentäen demokratiaa ja käsitystä oikeusvaltiosta. (FATF.)

Miten rahanpesu vaikuttaa talouden kehitykseen? Rahanpesijät etsivät jatkuvasti uusia tapoja pestä rahaa. Ei ole merkitystä, onko talousalue kehittyvä tai kasvava jos rahanpesuun liittyvät tarkastukset ovat heikkoja. Vakiintuneet finanssikeskukset, joissa on vakiintuneet standardit ja järjestelmät rahanpesun torjuntaan, ovat vähemmän haavoittuvaisia. On tyypillistä, että rahanpesijät pyrkivät siirtämään verkostoaan ja toimintojaan sellaisiin maihin sekä rahoitusjärjestelmiin, joissa rahanpesun vastatoimet ovat heikkoja ja tehottomia. Sanotaan, että kehittyvillä mailla ei ole varaa olla liian valikoivia pääomien lähteissä, joita he houkuttelevat. Kuitenkin toiminnan lykkääminen on vaarallista. Mitä enemmän sitä lykätään, sitä rikkaammaksi järjestäytynyt rikollisuus tulee. Maiden kaupallisten ja rahoitussektoreiden katsotaan tulevan alttiimmiksi järjestäytyneen rikollisuuden valvonnalle ja vaikutukselle. Tässä tapauksessa yksittäisen rahoituslaitoksen koskemattomuus on vaurioitunut, mikäli sen sijoitukset tapahtuvat suoraan ulkomaille. Kestävän taloudellisen kehityksen edellytys on se, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen torjunta on osa yritystoiminnallisen ympäristön luomista. (FATF.)

Miten rahanpesu vaikuttaa yhteiskuntaan? Rahanpesun vaikutukset yhteiskuntaan ovat sosiaalisesti ja poliittisesti vakavia, jos rahanpesun torjunta on heikkoa ja sen käsittely tehotonta. Järjestäytynyt rikollisuus voi soluttautua rahoituslaitoksiin esimerkiksi hallinnon avulla hankkimalla suuria investointeja tai antamalla lahjuksia julkisille virkamiehille ja hallituksille. Rikollisjärjestöjen taloudellinen ja poliittinen vaikutus yleensä heikentää sosiaalista rakennetta, eettisiä normeja ja yhteiskunnan demokraattisia toimielimiä. Maissa, jotka pyrkivät siirtymään demokraattisiin järjestelmiin, tämä voi tapahtua hitaammin rikollisen vaikutuksen takia. Rahanpesu voidaan lähes aina liittää rikolliseen toimintaan ja niin kauan, kun rahanpesua on, jatkuu rikollinen toimintakin. (FATF.)

9 Yhteenveto, pohdinta ja tutkimuksen luotettavuus

9.1 Johtopäätökset

Rahanpesu ilmenee Suomessa hieman eri tavalla kuin muualla maailmassa. Suomessa suurin osa rahanpesuun liittyvistä rikoksista liittyy jollain tavalla talousrikollisuuteen, kuten vero- tai kirjanpitorikoksiin. Muualla maailmassa rahanpesusta saadut varat ovat peräisin muun muassa huume- tai asekaupoista. Rahanpesulainsäädäntö on muuttunut viimeisen kymmenen vuoden sisällä merkittävästi ja tiukentunut ilmoitusvelvollisille huomattavasti. Rahanpesun torjunta sitoo enemmän henkilöstöä kuin aikaisemmin. Rahanpesun tyypillisin muoto on salakuljetus ja rahan kierrättäminen eri maiden pankkitileiltä toisille. On myös yleistä, että rahanpesusta saadut varat pilkotaan pienemmiksi eriksi, jotta ne eivät herättäisi liikaa ilmoitusvelvollisten ja viranomaisten huomiota. Rahanpesua valvotaan ilmoitusvelvollisten toimesta. Laki velvoittaa ilmoitusvelvollisia monin eri keinoin tuntemaan ja tietämään asiakkaansa sekä heidän perusteensa tuotteille ja palveluille. Rahanpesua torjutaan Keskusrikospoliisin Rahanpesun selvittelykeskuksen toimin, jolle ilmoitusvelvolliset voivat ilmoittaa epäilyttävistä liiketoimista. Rahanpesun selvittelykeskus toimii yhdessä muiden viranomaisten kanssa. Torjunta on paras keino katkaista rikoskierre ja kitkeä järjestäytyneen rikollisuuden soluttautumista lähelle normaaleja liiketoimiamia. Myös korruptio liittyy merkittävästi rahanpesuun, sillä monet varat, mitkä korruptiosta saadaan, ovat peräisin laittomista varoista.

Rahanpesua vastaan käydään jatkuvaa taistelua niin kansainvälisesti kuin paikallisestikin eri maissa. EU:n alueella kiristyneet direktiivit vaikuttavat koko sen kattavalla alueella kaikkiin toimijoihin. Vuosina 2018–2019 on tehty monia merkittäviä tiukennuksia rahanpesun torjumiseksi, mikä kertoo mielestäni siitä, että rahanpesua pidetään vakavana uhkana koko maailman taloudelle. Rahanpesu vaikuttaa moniin eri asioihin taloudessa ja toimijoissa. Lakimuutokset ovat muokanneet eri toimijoiden kuten pankkien ja rahoituslaitosten omia prosesseja sekä lisänneet taustatöitä. Mielestäni on hyvä, että rahanpesun torjunta on laajentunut entistä enemmän eri toimijoihin sekä heihin koskevaa valvontaa on kiristetty. Se luo tiettyä luotettavuutta ja turvallisuutta toimijoita kohtaan.

Viimeaikaiset pankkien rahanpesusyytöksiä koskevat skandaalit kuten Danske Bank, Swedbank ja viimeisimpänä myös Nordea kohdalla, ovat horjuttaneet pahoin pankkien luotettavuutta. On hyvä, että tämän tyyliä asioita tuodaan julki. Rahanpesun katsomi-

nen läpi sormien ei ole missään olosuhteissa hyväksyttävää. Karkeasti ajatellen pankkeja ei rahanpesu liiketoimintamielessä paljoo kiinnostakaan, vaan heidän pahin pelkonsa on jäädä kiinni siitä, että ovat osallistuneet rahanpesuun. Miksi pankit yleisesti ottaen kieltäytyisivät rahan vastaanottamisesta, jos tilanne on se, että tallettaja ei vaadi varoilleen minkäänlaista tuottoa, vaan ainoastaan säilöntäpaikan? Kyseessä on enemmänkin pankkien oman maineen menetys ja julkinen nöyryytys siitä, että ovat olleet osa rahanpesua. On kuitenkin huomattava, miten paljon rahanpesu vaikuttaa koko maailman talouteen ja rahan hintaan. Rahanpesu vääristää pitkällä aikavälillä ja pienelläkin volyyminilla korkoja, talouden kasvua, valuuttakursseja sekä toimijoiden luotettavuutta.

Rahanpesun torjunta ja valvonta vaativat ehdottomasti jatkuvaa työtä. Tutkimuksestani kävi selkeästi ilmi se, että siellä missä torjunta on heikkoa, on myös rikollisuutta. Rikosierteen katkaisemiseksi on ehdottoman tärkeää puuttua rahanpesuun jo varhaisessa vaiheessa. Kun rahanpesu tehdään vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi, muuttuu rikoksien tekokin hankalammaksi. On myös mielestäni hyvä, että rahanpesun selvittelykeskukset tekevät kansainvälisesti yhteistyötä yli maiden rajojen, mutta yhteistyössä on kuitenkin parantamisen varaa. Kansainvälinen torjunta on paras vastaisku kansainväliselle rahanpesulle. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että mahdollisimman moni maa olisi mukana samojen lakien puitteissa kuin esimerkiksi EU:n sisällä on asetettu. Tutkimukseni pohjalta pidän itse suurimpina riskialueina rahanpesulle maita, joiden talousrikoksia koskevat lait ja säädökset ovat heikompia. Myös kehitysmaat, joissa on heikko hallinto ja korruptio-taso on korkea, nostavat rahanpesun mahdollisuudet turhan korkealle.

Koska rahanpesuun liittyvät lakimuutokset ovat tapahtuneet juuri tutkimukseni aikana, on mielenkiintoista nähdä seuraavien vuosien aikana, miten tilastot muuttuvat. Tuleeko ilmoituksia enemmän ja puututaanko epäilyttäviin rahavirtoihin herkemmin? Keksivätkö ammatilliset rahanpesijat jotain uusia keinoja tai tapoja pestä rahaa, jotta kiinnijääminen olisi hankalampaa? Tutkimuksessani olisi hyvät ainekset tehdä uusi vastaavanlainen tutkimus muutaman vuoden päästä esimerkiksi siitä, miten lakimuutokset ovat vaikuttaneet rahanpesun torjuntaan. Rahanpesu on onneksi aiheena todella monimuotoinen ja laaja, mikä antaa mahdollisuuden tutkia sitä jatkuvasti.

Tutkimus on kirjoitettu hyvin nopealla tahdilla vuoden 2018–2019 vaihteessa. Alkusuunnitelmassa kesti eniten aikaa, kun mietin tutkimusongelmaa ja työn rajausta. Työn aihe ja tutkimusongelma vaihtuvat muutamaan kertaan alussa. Vaihdoin vielä viime hetkellä

myös opinnäytetyöni nimeä tutkimusta vastaavaksi. Itse tutkimus on kirjoitettu noin kahdessa kuukaudessa, kun sain jäseneltyä tutkimusongelman ja -kysymykset tarkkaan. Työn rajaaminen muista rahanpesuun liittyvistä töistä osoittautui aluksi haasteelliseksi. Jouduin tekemään paljon tausta- ja valmistelevia töitä ennen kuin aloin kirjoittamaan. Lähdeaineiston vertailu muihin töihin oli tärkeää, sillä en halunnut hyödyntää liikaa samoja lähteitä aikaisempien tutkimusten kanssa. Löysin mielestäni hyvin monipuolisesti eri viranomaisten dokumentteja sekä kirjallisuuslähteitä, joita on käytetty hyödyksi laajasti. Kuten jo työn alussa kerroin, pääpaino on internet-lähteissä, mikä johtuu siitä, että rahanpesua koskevat muutokset eivät ole ehtineet vielä paperimuotoon. Uusia julkaisuja ja tiedotteita on myös tullut eniten verkkoon. Valitsin internet-lähteeni vain luotettavilta ja virallisilta toimijoilta. Työni suurin hankaluus oli mielestäni ajankohtaisen kirjallisuuden saatavuus. Halusin erityisesti välttää liian vanhojen tietolähteen hyödyntämistä, jotta työni ajankohtaisuus ei vaarannu. Selaillessani muiden tekemiä tutkimuksia vuosien varrelta, huomasin kuitenkin, että internet-lähteillä oli yhä enemmän suurempi osuus lähdeaineistossa.

Valitsin aiheen oman kiinnostukseni pohjalta, minkä vuoksi kirjoittaminen oli mielekästä. Mitä enemmän otin aiheesta selvää, sitä enemmän halusin syventyä siihen. En osannut edes odottaa, miten moniulotteinen aihe rahanpesu on ja miten paljon se vaikuttaa moniin eri asioihin. Tutkimuksen rajaaminen rahanpesuun yleisesti ja erityisesti Suomeen tuntui järkevältä, sillä muuten tutkimuksestani olisi tullut liian pitkä ja monimutkainen. Tutkimustani voi mielestäni pitää niin sanotusti ajankohtaisena katsauksena rahanpesusta tällä hetkellä, ja siitä on helppo jatkaa, kun lakimuutosten vaikutukset alkavat näkyä.

9.2 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Esittelin tutkimukseni alussa tutkimusongelman ja siihen liittyvät kysymykset. Mielestäni vastasin niihin luotettavasti ja tarpeeksi laajasti. Olin myös eritellyt työni tavoitteet, jotka mielestäni saavutin myös hyvin. Uskon, että tämän tutkimuksen lukijat saavat tarpeellisen tiedon rahanpesun tilanteesta vuosina 2018–2019 sekä sen suunnasta lähitulevaisuudessa. Halusin myös välttää liian yksityiskohtaista selostusta ja asioiden sivuseikkoja, jotta työni luettavuus ja ymmärrettävyys ei kärsisi. Lähdeaineistoja läpikäydessäni jouduin suodattamaan todella paljon tietoa ja informaatiota, jotka eivät liittyneet suoraan tutkimukseeni.

Pohtiessani tutkimukseni luotettavuutta, joka voidaan jakaa kahteen osa-alueeseen eli validiteettiin ja reliabiliteettiin, uskon, että tutkimukseni on kokonaisuudessaan luotettava. Suunnittelin jo työn alussa käyttämäni lähdeaineistoa ja halusin olla ehdottoman tarkka siitä, että se on luotettavaa, virallista ja puolueetonta. Käytin lähdeaineistossani viranomaisten tietoja, tutkimuksia, rahanpesuun liittyvää kirjallisuutta, lainsäädäntöä ja virallisten toimijoiden tiedotteita, joita voi pitää luotettavina. Tämän vuoksi tutkimukseni validiteetti on ollut korkea jo alusta lähtien. Halusin tutkia oikeita asioita oikeista lähteistä, jotta tutkimukseni luotettavuus pysyisi korkeana. Uskon, että mikäli tutkimus suoritettaisiin uudestaan, saataisiin vastauksista vastaavia tuloksia. Tämän vuoksi tutkimukseni reliabiliteetti on korkea.

Lähteet

Aalto, Timo 2017. Rahanpesulain uudistus nostaa riskiperusteisuuden keskiöön. Tilisatomaat 5/2017. Yritystalouden ja laskennan ammattilehti 38. vuosikerta. Suomen Taloushallintoliitto ry, Helsinki. 40 – 41.

Aluehallintovirasto 2018a. Rahanpesulain valvonta. <https://www.avi.fi/web/avi/rahanpesulain-valvonta>. Luettu 3.1.2019.

Aluehallintovirasto 2018b. Riskiarvio. <https://www.avi.fi/web/avi/riskiarvio>. Luettu 3.1.2019.

Aluehallintovirasto 2017. Tiedotteet 2017. <https://www.avi.fi/web/avi/-/uusi-rahanpesulaki-voimaan-3-7-2017-valvontarekisteri-perusteilla-etela-suomi->. Luettu 15.11.2018.

Euroopan keskuspankki 2016. 500 euron setelien tuotanto ja liikkeeseenlasku lopetetaan. Lehdistötiedote. Julkaistu 4.5.2016. <https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2016/html/pr160504.fi.html>. Luettu 30.1.2019.

Egmont Group 2018. New Publication: Set of Indicators for Corruption Related Cases From the FIUs' Perspective. November 2018. <https://www.egmontgroup.org/en/content/new-publication-set-indicators-corruption-related-cases-fius-perspective>. Luettu 5.2.2019.

FATF 2018. Annual Report 2017-2018. <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/brochuresannualreports/FATF-annual-report-2017-2018.pdf>. Luettu 4.1.2019.

FAFT. Money laundering. Frequently asked questions. <http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/#d.en.11223>. Luettu 4.1.2019.

Finanssivalvonta. Rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. <https://www.finanssivalvonta.fi/rahanpesun-estaminen/>. Luettu 4.1.2019.

Finanssivalvonta 2015. Riskiperusteinen arviointi, sisäinen ohjeistus ja henkilöstön koulutus. http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Valvonta/Rahanpesun_estaminen/Sisainen_ohjeistus/Pages/Default.aspx. Luettu 17.11.2018.

Jukarainen, Pirjo & Muttilainen, Vesa 2015. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen kansallinen riskiarvio 2015. Poliisi ammattikorkeakoulun raportteja 117. Suomen Yliopistopaino, Tampere. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/97954/Raportteja_117_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 5.1.2019.

Kananen, Jorma 2009. Vientikaupan maksuliikenne ja rahoitus. Jyväskylän Ammattikorkeakoulujen julkaisuja 102. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Keskusrikospoliisi 2012. Rahanpesun torjunnan parhaat käytänteet. Rahanpesun selvittelykeskus. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/26327_Rahanpesun_torjunnan_parhaat_kaytan-teet_27.8.2012.pdf?0b268987a9eed488. Luettu 15.11.2018.

Keskusrikospoliisi 2019. KRP:n Rahanpesun selvittelykeskus jähdytti viime vuonna liiketoimia yli 5,2 miljoonaa euroa – viranomaisten haltuun saamien, rikoksella hankituiksi epäiltyjen varojen määrä kaksinkertaistui. Julkaistu 24.1.2019. https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/tiedotteet/1/1/krp_n_rahanpesun_selvittelykeskus_jaadytti_viime_vuonna_liiketoimia_yli_5_2_miljoonaa_euroa_viranomaisten_haltuun_saamien_rikoksella_hankituiksi_epailtyjen_varojen_maara_kaksinkertaitui_77605. Luettu 26.1.2019.

Lexia 2018. Rahanpesulain keskeiset velvollisuudet ja tulevat muutokset. Julkaistu 29.8.2018. <https://www.lexia.fi/fi/rahanpesulain-keskeiset-velvollisuudet/>. Luettu 5.2.2019.

Oikeusministeriö 14/2017. Korruption vastaisen yhteistyöverkoston luonnos korruption vastaiseksi strategiaksi. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79314/OMML_14_2017_Korruptio_strategia.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Luettu 9.1.2019.

Poliisi. Rahanpesun torjunta. <https://www.poliisi.fi/rahanpesu>. Luettu 14.11.2018.

Rahanpesun selvittelykeskuksen vuosikertomus 2016. Keskusrikospoliisi. https://www.poliisi.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/intermin/embeds/poliisiwwwstructure/58225_Rahanpesun_selvittelykeskus_Vuosikertomus_2016.pdf?1f3c8b87a9eed488. Luettu 3.1.2019.

Ranta-aho, Markku 2013. Tahrat pois rahasta. Katsaus rahanpesulainsäädäntöön ja rikollisuuteen. Haaste 3/2013. Julkaistu 27.9.2013. <https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste32013/tahratpoisrahasta.html>. Luettu 5.1.2019.

Rikoslaki 19.12.1889/39.

Sahavirta, Ritva 2008. Rahanpesu rangaistavana tekona. Helsinki. Suomalaisen lakimies yhdistyksen julkaisuja. A-sarja N:o 206.

Sisäministeriö. Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta. <https://intermin.fi/rahanpesun-ja-terrorismin-rahoituksen-torjunta>. Luettu 4.1.2019.

Talouselämä 2019. Rahanpesuepäilyt kasvussa – Uusin ilmiö on tuoda ulkomailta ”muuleja” avaamaan tilejä. Julkaistu 18.1.2019. <https://www.talouselama.fi/uutiset/rahanpesuepailyt-kasvussa-uusin-ilmio-on-tuoda-ulkomailta-muuleja-avaamaan-tileja/8c0bb2db-b38b-38f8-8241-cba8309b7625>. Luettu 26.1.2019.

Talousrikos/a. Arvopaperimarkkinarikokset. <https://www.talousrikos.fi/tietoa/arvopaperimarkkinarikokset/>. Luettu 13.11.2018.

Talousrikos/b. Kirjanpitorikokset. <https://www.talousrikos.fi/tietoa/kirjanpitorikokset/>. Luettu 13.11.2018.

Talousrikos/c. Rahanpesurikokset. <https://www.talousrikos.fi/tietoa/rahanpesurikokset/>. Luettu 15.11.2018.

Talousrikos/d. Velallisen rikokset. https://www.talousrikos.fi/tietoa/velallisen_rikokset/. Luettu 13.11.2018.

Talousrikos/e. Verorikokset. <https://www.talousrikos.fi/tietoa/verorikokset/>. Luettu 13.11.2018.

Talousrikos/f. Yrityssalaisuudet. <https://www.talousrikos.fi/tietoa/yrityssalaisuusrikokset/>. Luettu 13.11.2018.

Ylönen, Matti 2008. Veroparatiisit – 20 ratkaisua varjotalouteen. Helsinki. Into Kustannus.